

**PROGRAMUL ELECTORAL
AL BLOCULUI ACUM DA PAS**

**PENTRU DREPTATE ȘI
O VIAȚĂ MAI BUNĂ**

ACUM
DA PAS

Februarie 2019

Cuprins

Introducere.....	3
5 angajamente-cheie ACUM.....	5
7 legi care vor fi votate în primele 100 de zile de guvernarea ACUM	6
I. Reformarea clasei politice	7
II. Mass-media și libertatea de exprimare.....	7
III. Justiție și anticorupție	9
IV. Demografie.....	11
V. Economie.....	12
VI. Finanțe publice	15
VII. Educație.....	16
VIII. Sănătate	19
IX. Pensii și Protecție Socială	20
X. Agricultură	22
XI. Energie.....	24
XII. Infrastructură și transport	25
XIII. Mediu	26
XIV. Politică externă și integrare europeană.....	27
XV. Reglementarea diferendului transnistrean	28
XVI. Apărare Națională.....	29
XVII. Afaceri Interne	30
XVIII. Diaspora	31
XIX. Tineret, Sport și Egalitatea Șanselor	33
XX. Artă, cultură și potențial turistic	35
XXI. Buna Guvernare	37

Introducere

De aproape trei decenii ne zbatem pentru condiții de viață bune aici, acasă. De aproape trei decenii luptăm să construim o societate liberă, în care drepturile fiecăruia dintre noi sunt respectate, o societate în care ne simțim în siguranță, o societate în care fiecare muncind cinstit își poate asigura bunăstarea.

O dată la patru ani, votăm în Parlament oameni care să ne reprezinte, să ia decizii importante în numele nostru: să aprobe legi obligatorii pentru toți, să adopte strategii de dezvoltare a țării și să asigure implementarea lor, să determine bugetul țării și să-l administreze cu chibzuință și în folosul tuturor.

Din păcate, cu mici excepții, clasa politică de până acum ne-a dezamăgit profund – unii politicieni trădându-ne votul, iar alții – demonstrând lipsă de profesionalism pentru a rezolva problemele țării. Societatea noastră a ajuns să sufere din cauza decalajului enorm dintre stat și cetățean, din cauza unei acute lipse de încredere, care își are originea în corupția înrădăcinată la toate nivelurile, din cauza unei birocrății care, în loc să rezolve problemele cetățeanului, creează mai multe obstacole, din cauza favoritismului, care a distrus orice urmă de meritocrație și de apreciere a competenței.

Clasa politică din toți acești ani a subminat în mod fundamental dezvoltarea țării – prin incompetență, demagogie, lașitate și, desigur, prin nivelul colosal de corupție și furt al banilor publici.

Efectele le resimțim cu toții. Moldova este cea mai săracă țară din Europa, cu un PIB per capita de doar 2726 dolari SUA în 2017. Republica Moldova înregistrează una dintre cele mai ridicate rate de depopulare din lume, ritmuri comparabile doar cu Siria și Yemen - țări aflate în război. Statul de drept lipsește în totalitate - suntem pe locul 105 din 109 în ceea ce privește Indicele Independenței Justiției în 2017. Inacțiunea organelor de drept în cauze de interes național, tergiversarea investigațiilor și tănuirea informației, opacitatea proceselor de judecată, abuzul în serviciu, încălcarea flagrantă a drepturilor omului, subordonarea tuturor instituțiilor statului unui singur partid și, în mod special voinței unui singur om, minciuna ridicată la nivel de armă de stat, manipularea, șantajul, intimidările, coruperea – toate aceste instrumente specifice regimului actual demonstrează degradarea și îndepărtarea de la principiile statului de drept și alunecarea vertiginoasă spre autoritarism.

Această situație a indus neîncredere și disperare în rândul cetățenilor, oamenii nu mai cred în instituții, în legi, în comunitatea din care fac parte, în ei înșiși. Pierderea siguranței și a încrederii în ziua de mâine, pierderea încrederii în stat determină tot mai mulți cetățeni să-și închidă afacerile, să lase locurile de muncă prost plătite și să ia calea pribegiei. Diminuarea potențialului uman cauzează, inevitabil, diminuarea potențialului economic și financiar al statului și reduce semnificativ capacitatea acestuia de a-și îndeplini obligațiile față de cetățeni: statul nu mai poate oferi protecție socială, educație bună copiilor, servicii medicale de calitate, condiții bune de viață.

Viziunea noastră

Programul nostru electoral presupune soluții concrete care vor duce la rezultate și progres în toate domeniile de dezvoltare ale Republicii Moldova. Viziunea noastră este să obținem progres pe termen scurt, mediu și lung în 3 domenii de intervenție-cheie: stat de drept, economie și capital uman (educație și sănătate).

Termen scurt (primii doi ani) – lupta cu corupția mare și garantarea statului de drept

Corupția mare și instituțiile de drept capturate sunt cauza principală a majorității problemelor cu care ne confruntăm, și deci domeniul-cheie în care vom acționa. În primele luni de mandat, vom întreprinde măsuri

ferme pentru eradicarea corupției din sistemul judecătoresc: vom curăța sistemul de judecători și procurori corupți; vom promova în funcții-cheie la instituțiile de drept, în baza unor proceduri clare de concurs, oameni integri și independenți de orice interese înguste și oligarhice. Sarcina prioritară a sistemului reformat va fi anchetarea și elucidarea fărâdelegilor și a fraudelor de proporții comise de cei care au stat în vârful piramidelor politice și oligarhice, ale regimului actual, precum și ale guvernărilor precedente. Lupta autentică, imediată și hotărâtă cu corupția mare este unica metodă prin care instituțiile statului își pot recăpăta legitimitatea și încrederea din partea cetățenilor și prin care poate fi asigurată implementarea durabilă și reală a viitoarelor reforme în economie, sănătate, asistență socială etc.

Termen mediu (4 ani) – o economie puternică bazată pe investiții

Vom dezvolta o economie sănătoasă, respectând principiile economiei de piață, cu reguli egale pentru toți, pentru a asigura locuri de muncă bine plătite și creșterea standardelor de viață. În primul rând, statul trebuie să asigure condiții de concurență onestă și de respectare universală a legii și a regulilor de joc, lucru posibil doar după o reformă autentică, structurală a justiției, dar și a organelor de control. În al doilea rând, statul trebuie să depună eforturi pentru a ghida sistemul economic al țării către o economie eficientă, bazată pe investiții. În al treilea rând, statul trebuie să asigure previzibilitatea legală și fiscală care să le ofere întreprinzătorilor locali și investitorilor străini stabilitate economică și politică. Aceste trei precondiții sunt cruciale pentru ca economia de piață să funcționeze și să genereze valoare adăugată și inovație, adică progres economic și standarde de viață mai bune. De asemenea, vom prioritiza anumite ramuri economice și sectoare, identificate în baza avantajelor noastre locale specifice.

Termen lung (5-10 ani) - crearea unei societăți educate, sănătoase, responsabile, libere

În Republica Moldova, o țară fără resurse naturale, resursa umană trebuie dezvoltată și valorificată la maximum, iar asta înseamnă în primul rând educație de calitate și servicii sănătate bune și accesibile pentru toți.

Am promovat cu insistență și vom continua să promovăm viziunea noastră pentru sistemul educațional: accesibilitate și oportunități egale pentru toți cetățenii, relevanță pentru viață, pentru societate și economie și un grad înalt de calitate. Vom implementa imediat soluții de atragere și menținere a profesorilor în sistem, inclusiv prin creșterea salariului tuturor angajaților din învățământ. Vom implementa un program amplu de reformă a curriculumului, care să asigure o educație în spiritul liberei inițiative, gândirii critice, creativității și curiozității. Programul nostru pentru educație din primii 4 ani de guvernare își va arăta beneficiile în timp, pentru următoarea generație, o generație care, odată ajunsă la maturitate, va fi gata să răspundă realităților economice ale viitorului, capabilă să construiască o societate democratică și prosperă.

Viziunea noastră în domeniul sănătății se bazează pe profunda convingere că sănătatea este un drept fundamental pentru toți cetățenii țării, iar statul prin sistemele de asigurare trebuie să pună în practică accesului egal și complet pentru toți cetățenii la serviciile de sănătate. Ne vom concentra pe dezvoltarea mecanismelor de motivare a lucrătorilor medicali de a rămâne în sistem, pe reducerea costurilor private de sănătate ale cetățenilor și prevenirea și controlul bolilor prin promovarea unui mod sănătos de viață.

5 angajamente-cheie ACUM

Ne asumăm 5 angajamente-cheie care sunt indispensabile pentru dezvoltarea țării și care vor duce la realizarea viziunii noastre pe termen scurt, mediu și lung.

Justiție și Anticorupție

Nu există dreptate în această țară - cei onești care lucrează din greu rămân săraci, iar cei care fură miliarde ne conduc și trăiesc în lux. **Vom elimina din sistem toți judecătorii și procurorii corupți, iar justiția independentă va investiga fărădelegile** celor care stau în vârful piramidei politice și oligarhice și le va confisca averile, provenite din surse frauduloase. Oamenilor li se va face în sfârșit dreptate și vor putea trăi demn prin muncă onestă. Învingem ACUM pentru dreptate!

Venturi

Deși au muncit toată viața, oamenii au salarii prea mici pentru a trăi în bunăstare. Noi vom opri furturile și vom ajuta companiile să se dezvolte pentru ca salariile și pensiile cetățenilor să crească. **Astfel, în 4 ani de zile, salariul mediu va depăși 11.000 de lei, iar pensia cea mai mică va acoperi minimul necesar de existență.** Viața în Republica Moldova va înceta să fie o luptă zilnică pentru supraviețuire. Învingem ACUM pentru venituri mai mari!

Educație

Din 2015 până în 2017, volumul plăților informale în școli s-a dublat, ajungând la peste 1 miliard de lei. Părinții sunt nevoiți să plătească anual mii de lei pentru cheltuieli care trebuie să fie acoperite de stat – reparații, suplینirea salariilor cadrelor didactice, procurarea de bunuri pentru școală, taxe de înregistrare în instituție, ore suplimentare –, iar profesorii sunt puși în situația de a căuta surse suplimentare de venit ca să aibă din ce trăi. **Vom crește salariile profesorilor și vom aloca mai mulți bani pentru școli, astfel încât părinții și elevii să nu mai fie obligați să plătească în plus și să se poată bucura de un învățământ de calitate asigurat de stat.** Învingem ACUM pentru o educație de calitate!

Sănătate

Medicamentele scumpe fac imposibilă o viață sănătoasă și fericită pentru cetățenii noștri. **Vom reduce cu cel puțin 25% prețul la medicamente** prin distrugerea mafiei medicamentelor și prin extinderea listei de medicamente compensate. Oamenii vor avea acces la medicamente de calitate și își vor permite să se trateze. Învingem ACUM pentru o viață sănătoasă!

Moldova în Europa

Această guvernare ne-a îndepărtat mai mult ca niciodată de un trai mai bun în Europa, din cauza corupției și bătăii de joc față de democrație. **Vom restabili relațiile cu partenerii europeni, astfel încât să depunem cererea de aderare la Uniunea Europeană până în 2023.** Mai aproape de UE înseamnă salarii mai bune și un viitor mai bun pentru copiii noștri, pentru țara noastră și pentru noi toți. Învingem acum pentru integrare europeană!

7 legi care vor fi votate în primele 100 de zile de guvernarea ACUM

Vom acționa ferm din primele zile de guvernare pentru realizarea angajamentelor noastre. În primele 100 zile vom adopta 6 legi pentru a elibera statul de sub controlul regimului oligarhic și pentru a opri fărâdelegile comise de acesta.

1. Legea privind evaluarea extraordinară a judecătorilor și procurorilor.
2. Legea privind crearea Departamentului Național Anticorupție.
3. Legea privind crearea Curții specializate Anticorupție.
4. Legea pentru modificarea Codului de procedură penală care ar facilita investigarea furtului miliardului (inclusiv care ar permite implicarea procurorilor străini în investigare).
5. Legea Magnițchi.
6. Legea privind abrogarea legii „cetățeniei prin investiție”.
7. Legea privind anularea sistemului electoral mixt

SUBIECTE MAJORE DE DEZVOLTARE

I. Reformarea clasei politice

Vom anula sistemul electoral mixt

Vom reduce substanțial mărimea cheltuielilor admise pentru finanțarea campaniilor electorale

Pentru a putea dezvolta țara, avem nevoie înainte de toate de partide politice democratice și loiale statului și interesului public, libere de influența nefastă a unor grupări private sau oligarhice, care să-și ofere funcțiile de reprezentare tuturor cetățenilor RM, fără discriminare, și cu bună credință.

Soluțiile ACUM pentru reformarea clasei politice

Iată câteva dintre măsurile pe care le vom întreprinde întru reformarea clasei politice:

1. **Revenirea la sistemul electoral proporțional**, cu îmbunătățirea acestuia în conformitate cu recomandările formulate de experții internaționali și naționali.
2. **Simplificarea procedurii de înregistrare a partidelor politice**. Vom elimina toate obstacolele care împiedică libera asociere, asigurând dreptul constituțional la proteste pașnice și libertatea de întrunire.
3. **Asigurarea unui control riguros al aplicării legislației privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale**. Vom transparentiza sistemul de donații prin impunerea unei limite rezonabile pentru donațiile în numerar.
4. **Reducerea mărimii cheltuielilor permise de lege pentru finanțarea campaniilor electorale**.
5. **Asigurarea depolitizării CEC** și vom responsabiliza toate autoritățile care au menirea să investigheze modul de finanțare a partidelor politice și campaniilor electorale.
6. **Interzicerea folosirii fundațiilor de caritate în scopuri politice**.
7. **Promovarea măsurilor, inclusiv de ordin legislativ, prin care să se combată traseismul politic**.
8. **Crearea unui mecanism oficial de petiționare online pentru cetățeni**. Orice petiție care depășește un anumit număr de semnături va trebui discutată în Plenul Parlamentului Republicii Moldova.

II. Mass-media și libertatea de exprimare

Vom asigura demonopolizarea reală a mass-mediilor

Vom asigura independența totală a Companiei IPNA Teleradio Moldova

Vom asigura funcționalitatea și independența CCA

În Republica Moldova spațiul mediatic devine tot mai toxic, mai dăunător și mai monopolizat. În jur de 80% din cetățeni se informează de la televizor, iar informațiile primite le formează opțiunile. Dacă aceste opțiuni

nu sunt formate liber, în baza unor fapte și adevăruri, nu putem vorbi nici de democrație autentică, nici de alegeri libere și corecte.

Degradarea spațiului mediatic este tot mai acutizată de abuzurile guvernării și favorurile acordate unor instituții media afiliate sau unor apropiați ai puterii. Organizația "Reporteri fără Frontiere" (RSF) atestă o degradare a libertății presei în țările ex-sovietice și în Turcia. RSF constată că mass-media din Moldova este diversificată, însă extrem de polarizată, întocmai ca și țara, care este caracterizată de o instabilitate cronică și de influența excesivă a oligarhilor autohtoni.

RSF menționează că politica editorială a principalelor instituții media urmează îndeaproape interesele politice și de afaceri ale proprietarilor lor. Lipsa de independență a autorității de reglementare și excesele comise în „lupta cu propaganda” continuă să fie o sursă de îngrijorare.

Republica Moldova este țara cea mai expusă din Europa Centrală și de Est la propaganda rusă, și respectiv cea mai vulnerabilă, după cum reiese din rezultatele studiului realizat de Consiliul pentru Politică Externă „Ukrainian Prism” și Centrul de cercetări în Statele Eurasiatice în Tranziție (EAST Center).

Blocul ACUM DA PAS va promova independența presei ca pilon de bază al unei democrații veritabile, pentru asigurarea libertății de gândire și exprimare, în vederea formării unei societăți informate și responsabile față de viitorul propriu.

Soluțiile ACUM pentru mass-media

Pentru a reda mass-mediei independența, pentru a scoate presa din captivitate și a o reintegra în sistemul valorilor democratice, ne propunem următoarele:

1. **Demonopolizarea urgentă a mass-mediei.**
2. **Consolidarea independenței mass-media și a profesionalismului jurnaliștilor**, în conformitate cu cerințele prevăzute în Acordul de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană.
3. **Asigurarea independenței totale față de guvernare a Companiei "Teleradio-Moldova"** și luarea măsurilor care să excludă subordonarea politică a acesteia.
4. **Asigurarea eficienței și independenței Consiliului Audiovizualului.** Revizuirea prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova în corespundere cu propunerile societății civile și în conformitate cu recomandările partenerilor de dezvoltare.
5. Asigurarea de către toate autoritățile și instituțiile publice ale statului **a accesului liber pentru jurnaliști la informația de interes public.**
6. **Interzicerea firmelor rezidente în jurisdicții dubioase** (firme offshore) sau care nu-și dezvăluie proprietarii reali să administreze instituții media.
7. **Liberalizarea pieței publicității** pentru a asigura condiții de dezvoltare durabilă a presei independente.
8. Colaborarea cu guvernele țărilor vecine și cu instituțiile europene pentru a **combate propaganda pro-Kremlin.**

III. Justiție și anticorupție

Vom crea, cu ajutorul partenerilor externi, Departamentul Național Anticorupție și Curtea Specializată Anticorupție, în care vor activa inclusiv **procurori și judecătorii din alte țări și care vor examina exclusiv cazurile de mare corupție**

Vom curăța organele de justiție de oameni corupți și vulnerabili. Vom aproba o lege specială privind evaluarea extraordinară a integrității și profesionalismului tuturor judecătorilor și procurorilor, inclusiv sub aspectul emiterii actelor ilegale, precum și prin verificarea averilor acestora raportate la veniturile oficiale

Vom publica raportul Kroll 2 și vom crea condiții pentru investigarea autentică a furtului miliardului, inclusiv prin implicarea procurorilor străini

Statul de drept, justiția eficientă și lupta veritabilă împotriva corupției sunt prioritățile de bază ale Blocului Electoral ACUM, pe care, imediat după preluarea guvernării, le vom pune în aplicare pentru a aduce țara pe făgașul bunăstării și al modernității.

Fără realizarea acestor deziderate, Republica Moldova nu are viitor. Statul de drept, care presupune o justiție independentă și o luptă reală împotriva corupției, este principala condiție pentru dezvoltarea economică a țării și pentru sporirea investițiilor. Doar având instituții independente vom putea promova politici care să asigure venituri echitabile pentru toți cei care muncesc și nu doar pentru un grup restrâns care a acaparat puterea, așa cum se întâmplă la momentul actual. Doar prin construirea unui stat de drept, vom putea dezvolta un sistem de educație, sănătate și asigurare socială care să oprească exodul masiv al populației.

Sistemul de justiție poate fi reformat doar prin schimbarea oamenilor din sistem: prin curățarea sistemului de funcționari corupți, obedienți regimului oligarhic, și aducerea unor persoane integre, oneste, care aplică strict legea. Ne angajăm să construim un stat de drept veritabil, unde legea stă în capul mesei, unde justiția este dreaptă, unde hoții de miliarde și corupții nu conduc primării, ministere sau țara, ci sunt pedepsiți, iar averea lor este confiscată și restituită poporului.

Niciodată de la independență încoace situația în domeniul statului de drept nu a fost atât de gravă. Din 2016, regimul oligarhic a capturat Republica Moldova și toate instituțiile statului. Instanțele judecătorești, procuratura, poliția, serviciile de informații și securitate, organele anticorupție etc. – toate au devenit simple unelte cu ajutorul cărora oligarhii își realizează planurile politice. Toate îndeplinesc ordinele unui grup infracțional fără a ține cont de misiunea pe care o au potrivit legilor acestei țări.

La insistențele partenerilor externi, în 2011 a fost adoptată *Strategia de reformă a sectorului justiției*. Conform acesteia, până în 2016 în Republica Moldova trebuia să existe un sistem judiciar independent și să se ducă o luptă reală împotriva corupției. Doar că implementarea Strategiei a eșuat lamentabil. Iar lipsa progresului în implementarea acestui document a determinat Uniunea Europeană - principalul finanțator al acestei reforme - să stopeze complet sprijinul financiar pentru aceasta.

Anularea în 2018 a alegerilor din municipiul Chișinău de către instanțele judecătorești corupte și controlate politic a spulberat orice iluzie cu privire la existența statului de drept în Republica Moldova. Drept urmare a acestei fărădelegi, Parlamentul European, printr-o rezoluție votată cu o majoritate covârșitoare, la 5 iulie 2018, a constatat oficial nerespectarea de către Republica Moldova a principiilor statului de drept.

Fără schimbări radicale în acest domeniu, Republica Moldova va aluneca definitiv în dictatură, iar regimul corupt va controla în continuare statul și economia.

Soluțiile ACUM pentru justiție și anticorupție

1. **Curățarea organelor de justiție de oameni corupți și vulnerabili.** Aprobarea unei legi speciale privind evaluarea extraordinară a integrității și profesionalismului tuturor judecătorilor și procurorilor, inclusiv sub aspectul emiterii actelor ilegale, precum și prin verificarea averilor acestora raportate la veniturile oficiale. Comisia va fi constituită din experți străini în drept (judecători și procurori) împreună cu reprezentanți ai societății civile. Rezultatele comisiei vor fi obligatorii pentru Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) și pentru președintele țării. Comisia va dispune de dreptul adresării în instanțele judiciare cu solicitarea confiscării averilor nejustificate. Comisia va începe evaluarea din sus în jos, astfel încât, în primul rând, să fie evaluați Procurorul General, Președintele Curții Supreme de Justiție (CSJ), judecătorii Curții Supreme de Justiție și membrii CSM.
2. **Reformarea Consiliului Superior al Magistraturii, astfel încât acesta să devină un adevărat garant al corectitudinii sistemului judecătoresc.** Vom reforma CSM prin: excluderea Procurorului General, ministrului justiției și Președintelui Curții Supreme de Justiție din componența CSM; alegerea membrilor societății civile în cadrul CSM printr-o procedură transparentă; asigurarea reprezentativității judecătorilor instanțelor de toate nivelurile în cadrul CSM; alegerea judecătorilor în CSM de către Adunarea Generală a Judecătorilor, astfel încât aceștia să constituie o majoritate preponderentă a membrilor CSM.
3. **Crearea cu sprijinul partenerilor externi a unui Departament Național Anticorupție și a Curții Specializate Anticorupție.** Aceste instituții (DNA și CSA) vor examina exclusiv cazurile de mare corupție, iar în cadrul lor vor activa inclusiv procurori și judecătorii din alte țări.
4. **Meritocrație în cariera judecătorilor și procurorilor.** Vom asigura acest lucru prin: numirea, promovarea și transferarea judecătorilor și procurorilor conform unor criterii obiective bazate pe merit, ținând cont de pregătirea profesională, de integritatea, de competențele și eficiența candidaților printr-o procedură transparentă; excluderea imixtiunii factorului politic sau a favoritismului la numirea și promovarea judecătorilor și procurorilor; excluderea termenului inițial de 5 ani de numire a judecătorilor; responsabilizarea judecătorilor prin perfecționarea cadrului legal de tragere la răspundere disciplinară a judecătorilor; reducerea numărului de procurori.
5. **Reformarea CSJ.** Vom reforma Curtea Supremă de Justiție prin micșorarea numărului de judecători, revizuirea unor competențe pentru ca aceasta să devină un real îndrumar al aplicării uniforme a legii pentru toate judecătoriile și solicitarea asistenței internaționale pentru delegarea unor judecători străini în componența acestei entități.
6. **Consolidarea ANI.** Vom consolida Autoritatea Națională de Integritate și vom aplica în practică mecanismul confiscării averilor nejustificate. Va fi invitată o misiune internațională de specialiști care vor lucra împreună cu inspectorii de integritate.
7. **Investigarea reală a furtului miliardului.** Vom publica Raportul Kroll 2 și vom asigura investigarea reală a furtului miliardului. Investigarea va fi efectuată cu implicarea procurorilor străini. Vom recupera banii furati, inclusiv prin cooperarea cu serviciile speciale din alte țări. Vom anula legea care prevede achitarea miliardului de către cetățeni.
8. **Anularea legii „cetățeniei prin investiție”.** Vom anula legea care prevede acordarea cetățeniei contra cost (legea “cetățeniei prin investiție”) și vom desecretiza toți beneficiarii acesteia. Vom desecretiza informațiile privind beneficiarii amnistiei capitalului și vom verifica repetat toți declaranții sub aspectul legalizării miliardelor furate din sistemul bancar și spălării de bani.
9. **Aprobarea Legii Magnitsky.** Vom aproba Legea Magnitsky care prevede restricționarea intrării în Republica Moldova a persoanelor care au comis acte grave de corupție și violare a drepturilor omului, retragerea sau refuzul de acordare a cetățeniei Republicii Moldova persoanelor respective, interdicția de utilizare a sistemului bancar autohton și aplicarea măsurilor restrictive asupra bunurilor deținute de persoanele date pe teritoriul Republicii Moldova.
10. **Asigurarea respectării drepturilor omului.** Vom asigura excluderea aplicării nejustificate a arestului și a interceptării convorbirilor telefonice; introducerea unei sistem electronic de evidență a cazurilor

investigate de poliție și procuratură, pentru a exclude abuzurile din partea acestora; eradicarea torturii și ameliorarea condițiilor de detenție din instituțiile de detenție, inclusiv cele psihiatrice.

11. **Instituirea unui mecanism similar Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) care există în România.** Vom crea un sistem de evaluare periodică a rezultatelor din sectorul justiției la nivelul Uniunii Europene similar MCV instituit în România și în Bulgaria în 2007.

IV. Demografie

Creștere economică
sustenabilă

Redresarea
natalității

Creșterea speranței de
viață

Suținerea tinerilor

Oamenii sunt și vor rămâne cea mai prețioasă resursă a Republicii Moldova. Prosperitatea țării noastre depinde de cât de educați, productivi și sănătoși suntem, dar și de oportunitățile economice și sociale de care oamenii se pot bucura. Credem cu tărie că ameliorarea situației demografice în Republica Moldova trebuie să înceapă de la premisa că progresul este determinat mai cu seamă de calitatea capitalului uman.

Declinul demografic al Republicii Moldova este supranumit „problemă fără soluții”. Suntem țara cu una din cele mai ridicate rate de depopulare din lume. De la 1991 încoace, nicio guvernare nu a reușit realmente să stabilizeze numărul populației. Ultimii 3 ani au agravat și mai mult situația - în 2017 a fost înregistrată cea mai mică rată de fertilitate la femei, cel mai mic număr de nou-născuți, cel mai mic număr de căsătorii și cel mai mic număr de nașteri din istoria recentă a Republicii Moldova.

Mai gravă decât scăderea în sine a numărului populației este deteriorarea structurii de vârstă - ponderea tinerilor și a oamenilor cu vârstă aptă de muncă în numărul total al populației scade în continuu. Dacă în 1991 în Moldova locuiau 707 mii de cetățeni cu vârsta cuprinsă între 25-34 ani, în 2014 această cifră a scăzut la 495 mii, iar în 2035 această cifră va coborî până la 235.2 mii cetățeni. Declinul se poate vedea cu ochiul liber - sate și case părăsite, oameni puțini în localitățile rurale. Se crează senzația că țara efectiv dispare.

Există câteva cauze-cheie care determină scăderea demografică: stagnarea economică, fertilitatea scăzută, îmbătrânirea populației, migrația masivă. Însă toate aceste cauze au la bază o „boală comună”: instituții de stat incompetente și corupte, care nu au reușit să construiască un mediu prielnic și să ofere oportunități social-economice pentru toți oamenii.

În ultima perioadă, se atestă o tendință și mai îngrijorătoare - cetățenii cu venituri satisfăcătoare și oamenii de afaceri pleacă din țară nu din motive economice, ci din cauza atmosferei toxice din societate, a incertitudinii politice, a lipsei de oportunități pentru copiii lor. Oamenii au încetat să aibă încredere în sistemul de educație, de sănătate și într-o economie care să le permită să aibă un viitor bun aici, acasă.

Soluțiile ACUM pentru redresare demografică

Catalizatorul celor 4 piloni de stabilizare demografică sunt în primul rând, instituțiile de stat eficiente și inclusive, independente și profesioniste, care pot asigura un sistem de educație și sănătate calitativ, dar și oportunități egale pentru toți.

1. **Creștere economică sustenabilă, crearea locurilor de muncă acasă și asigurarea veniturilor înalte pentru toți prin:**

- a. îmbunătățirea condițiilor de business și susținerea antreprenorilor și IMM-urilor;
- b. facilitarea creșterii investițiilor private și creșterea substanțială a investițiilor publice.

2. **Redresarea natalității prin:**

- a. susținerea familiilor tinere cu copii mici, în special, a celor cu venituri reduse prin îmbunătățirea condițiilor de locuit, prin oferirea creditelor preferențiale;
- b. accelerarea eforturilor de reducere a mortalității infantile, care este la un nivel semnificativ mai mare comparativ cu țările din regiune.

3. Creșterea speranței de viață:

- a. combaterea bolilor cardiovasculare prin promovarea unui stil sănătos de viață care să descurajeze consumul excesiv de alcool, tutun și zahăr;
- b. extinderea accesibilității serviciilor medicale de calitate pentru păturile social vulnerabile;
- c. sporirea funcționalității poliței de asigurări medicale și reducerea cheltuielilor personale ale oamenilor pentru servicii de sănătate;
- d. creșterea eficienței cheltuielilor în sănătate pentru îmbunătățirea stării de sănătate.

4. Susținerea tinerilor:

- a. facilitarea accesului copiilor și tinerilor din grupurile vulnerabile la servicii de educație și sănătate precum și la programe de incluziune socială.
- b. extinderea accesului tinerilor, în special a celor din grupurile vulnerabile, la oportunități economice prin stimularea interesului antreprenorial printre tineri și a ocupării forței de muncă. Toleranța zero față de orice fel de discriminare la locul de muncă și aplicarea principiului egalității de remunerare pentru muncă egală.
- c. sistem de educație aliniat la necesitățile economiei moderne.

V. Economie

Vom crește salariul mediu până la cel puțin 11.000 lei, de la nivelul actual de 6.500 lei, adică o creștere aproape dublă	Vom crea condiții pentru sporirea investițiilor private și publice, astfel încât acestea să devină motorul unei creșteri economice sustenabile și incluzive	Vom asigura reguli egale de joc în afaceri, prin stimularea concurenței oneste, eliminarea monopolurilor și combaterea acordurilor de cartel	Vom revizui procesele de privatizare dubioase și netransparente, inclusiv a "Aeroportului Internațional Chișinău", "Air Moldova", "Gările și Stațiile Auto", "Tutun CTC" etc
---	---	--	--

Republica Moldova este cea mai săracă țară din Europa. Conform datelor Băncii Mondiale, în 2017 Moldova a înregistrat un PIB de 2726 dolari SUA pe cap de locuitor, de 4.7 ori mai mic decât media mondială. Veniturile mici, lipsa locurilor de muncă bine plătite sunt principalul motiv al emigrării populației. Creșterea economică înregistrată în ultimul deceniu este mult prea mică pentru o țară atât de săracă ca Republica Moldova. Este nevoie de o creștere a PIB-ului de cel puțin 7% anual (față de 3-4% în ultimii ani) care să ne permită să începem procesul de convergență economică cu țările din regiune și să asigurăm venituri suficiente oamenilor.

Prețurile mari și în continuă creștere reprezintă o altă îngrijorare serioasă pentru cetățeni. Atât prețurile mari, cât și, în multe cazuri, calitatea scăzută a produselor și serviciilor, sunt cauzate de lipsa unei concurențe reale între agenții economici. Implicarea excesivă a statului în economie, monopolurile nereglementate generează

corupție, ineficiențe majore și sufocă libera concurență. Prețurile înalte la resursele energetice, la serviciile de telecomunicații sunt doar câteva exemple în acest sens.

Economia poate oferi locuri de muncă bine plătite doar dacă inițiativa privată sănătoasă este susținută de instituțiile statului. În prezent, un antreprenor care își lansează o afacere întâlnește o mulțime de bariere, în loc de sprijin și oportunități. Sistemul actual al „instituțiilor de control de stat” se bazează pe elemente de opresiune și este total subordonat politicului.

După ce a sustras miliarde din bănci și a încercat din răspuțeri să ascundă urmele fraudei bancare, regimul actual se laudă că a făcut ordine în sistemul bancar. Datoriile create de fraudă bancară împovărează bugetul de stat și cetățenii: impozitele achitate de oameni nu merg pentru școli, spitale, drumuri, salarii, ci sunt folosite pentru a acoperi gaura creată de furt. Sistemul bancar nu își îndeplinește funcția de bază – de a finanța dezvoltarea afacerilor și a consumului. Ponderea creditelor bancare în PIB a scăzut de la cca 44% în 2013 la cca 18% în 2018. Nivelul de intermediere financiară continuă să scadă, iar băncile sunt interesate să crediteze statul, nu sectorul real. Pe de altă parte, sectorul privat nu poate să mai crească doar din contul propriilor resurse.

Soluțiile ACUM pentru economie

Viziunea blocului ACUM privind creșterea economică și respectiv a veniturilor cetățenilor se bazează pe crearea condițiilor prielnice pentru afaceri, pe majorarea investițiilor, atât private, cât și publice, pe eliminarea monopolurilor. Modelul actual de creștere bazat pe consum va fi înlocuit cu modelul de creștere bazat pe investiții.

1. **Creșterea veniturilor populației.** Angajamentul economic cheie al Blocului ACUM este creșterea salariului mediu lunar până la cel puțin 11.000 lei, de la nivelul actual de 6.500 lei. Pentru a realiza acest angajament, vom facilita creșterea investițiilor private cu 10% anual și a investițiilor publice cu 10-15% anual.
2. **Asigurarea unui mediu corect de reglementare:**
  - Vom transforma organele de control în autorități imparțiale, eficiente, transparente, libere de influențe politice și conflicte de interese și deschise controlului public.
  - Vom reduce numărul de controale, le vom elimina pe cele motivate politic și pe cele care au ca scop extragerea rentei economice. Vom exclude din politica bugetară prevederile privind veniturile bugetare rezultate din amenzi și alte sancțiuni aplicate businessului pentru nerespectarea legislației fiscale și vamale.
  - Vom asigura previzibilitatea politicilor bugetare, fiscale și vamale promovate de stat prin introducerea unei transparențe maxime și în urma consultărilor cu mediul de afaceri.
3. **Crearea unui mediu concurențial care să avantajeze consumatorul.** Concurența corectă va încuraja stabilizarea prețurilor și va spori calitatea tuturor produselor și serviciilor, contribuind astfel la bunăstarea tuturor cetățenilor.
  - Vom asigura reguli egale de joc în afaceri, prin stimularea concurenței oneste, eliminarea monopolurilor și combaterea acordurilor de cartel.
  - Vom reforma Consiliul Concurenței și vom introduce evaluarea externă a membrilor acestuia.
  - Vom asigura separarea clară a activităților economice publice de cele private.

- Vom impune respectarea standardelor de calitate și securitate.
4. **Construirea unei economii bazate pe investiții.** Ne propunem crearea condițiilor pentru sporirea investițiilor private autohtone și străine, cu accent pe sectoarele orientate spre export.
- Vom îmbunătăți imaginea țării la nivel internațional prin politici coerente, combaterea corupției și eficientizarea instituțiilor pentru atragerea investițiilor străine.
  - Vom încuraja inițierea afacerilor noi (Start up-uri) prin oferirea de finanțări, co-participări, granturi și prin dezvoltarea capacității de îndrumare.
  - Vom stimula exportul de produse cu valoare adăugată înaltă.
  - Vom dezvolta capacitatea infrastructurii de certificare a calității produselor, menite să faciliteze exporturile și să încurajeze implementarea tehnologiilor avansate la întreprinderile autohtone.
  - Vom implementa reforme în educație, în special, în învățământul profesional tehnic și superior pentru a ridica nivelul de calificare a forței de muncă.
5. **„Deoffshorizarea” economiei.** Vom curăța economia de bani murdari prin următoarele măsuri:
- Vom transparentiza acționariatul și vom interzice activitățile companiilor înregistrate în zonele offshore sau controlate de persoane din aceste zone în domeniul bancar, asigurări, energetic și mass-media.
  - Vom interzice participarea în achiziții de stat a întreprinderilor înregistrate în zonele offshore sau controlate de persoane din aceste zone.
  - Vom asigura un control mai strict asupra companiilor care au relații cu zone off-shore. În cazul apariției unor bănuieli rezonabile, aceste întreprinderi vor fi obligate să probeze că nu au practicat sau aplicat scheme de evaziuni fiscale, spălări de bani sau finanțare a terorismului, cu participarea companiilor din zonele off-shore.
6. **Curățarea sectorului financiar-bancar.** Vom crea toate condițiile pentru ca sistemul bancar să devină o sursă reală de creditare a economiei în condiții avantajoase.
- Vom impune transparența totală a proprietarilor din sistemul financiar-bancar și eliminarea, prin metode legale, din rândul acționarilor, a proprietarilor capitalului de proveniență dubioasă.
  - Vom atrage pe piața bancară și de asigurări instituții credibile, pentru a dinamiza mediul concurențial din interior, oferind produse și servicii moderne.
  - Vom promova consolidarea unui sistem credibil de asigurare a depozitelor bancare.
  - Vom impulsiunea creșterea nivelului de educație financiară atât în rândul persoane fizice, cât și juridice (în special IMM), aceasta fiind un element primordial pentru a asigura mai multă responsabilitate în deciziile financiare.
  - Vom spori nivelul de protecție a consumatorilor de servicii financiare – pentru fortificarea concurenței în domeniul serviciilor financiare, protejarea consumatorilor și evitarea riscurilor de îndatorare, este necesar ca procesul de intermediere și mai ales costurile creditului să fie cât mai transparente și pe înțelesul clienților.
  - Vom accelera reformele în sectorul financiar nebancaar (asigurări și piața de capital) – pentru a garanta o abordare comună de dezvoltare a tuturor sectoarelor pieței financiare.
  - Vom anula legile care au ca scop legalizarea unor fonduri cu proveniență dubioasă, cum ar fi legea „Cetățeniei prin investiție”, și vom desecretiza datele beneficiarilor legii privind Amnistia Capitalului.

- Vom asigura investigarea minuțioasă și credibilă a tuturor fărâdelegilor petrecute de-a lungul anilor în sector și pedepsirea celor ce se fac responsabili de acestea.
7. **Suținerea micilor antreprenori.** Un rol important în creșterea veniturilor populației trebuie să-l aibă întreprinderile mici și mijlocii, care în prezent produc mai puțin de 1/3 din PIB, de 2 ori mai puțin decât în orice altă țară a UE. Deși la noi IMM-urile reprezintă peste 98% din numărul total de întreprinderi, acestea obțin puțin peste 40% din totalul veniturilor de la vânzări, angajând peste 61% din toți salariații. Vom întreprinde mai multe măsuri pentru ca sectorul IMM să devină competitiv și sustenabil.
- Vom asigura, din surse interne și externe, o rețea de centre de consultare a întreprinderilor micro, mici și mijlocii, precum și pentru înființarea mai multor incubatoare de afaceri cu infrastructură de suport, destinate acestor întreprinderi, precum și a clusterelor, în scopul creșterii productivității și competitivității firmelor implicate.
  - Vom atrage resurse externe pentru finanțarea, în condiții prielnice, a întreprinderilor micro, mici și mijlocii (granturi, dobânzi preferențiale la credite, majorarea Fondului de garantare a creditelor pentru întreprinderile care nu dispun de gaj suficient etc.).
  - Vom stabili, în legislația privind achizițiile publice, o cotă minimă pentru întreprinderile mici și mijlocii și a unui mecanism funcțional de implementare.
  - Vom menține pentru următorii 4 ani sistemul actual de activitate comercială a persoanelor fizice în baza patentei de întreprinzător.
8. **Revizuirea proceselor de privatizare dubioase și netransparente**, îndeosebi din ultima perioadă, inclusiv a "Aeroportului Internațional Chișinău", "Air Moldova", "Gările și Stațiile Auto", "Tutun CTC" etc. În situația în care se va constata că organizarea și desfășurarea privatizărilor s-a realizat cu încălcarea legii și a procedurilor, vom iniția anularea rezultatelor acestora.

VI. Finanțe publice

Vom asigura creșterea veniturilor bugetare prin îmbunătățirea climatului de afaceri și prin asigurarea dezvoltării economice vibrante	Vom spori veniturile proprii și independența financiară a administrației publice locale	Vom spori volumul asistenței externe obținute în condiții prielnice și vom asigura folosirea eficientă a acesteia	Vom desecretiza lista beneficiarilor legii privind amnistia fiscală
---	---	---	---

Gestiunea judicioasă și responsabilă a finanțelor publice este o condiție esențială pentru asigurarea dezideratelor de bunăstare și progres. Accesul la servicii publice de calitate, stimularea activității economice sau protecția socială a populației prin redistribuirea resurselor publice și atenuarea inegalităților din societate sunt obiective care pot fi materializate de către stat doar prin intermediul politicii bugetar-fiscale. În viziunea noastră, calitatea de contribuabil nu se rezumă doar la obligații fiscale, ci prevede și dreptul de a cere de la stat corectitudine, coerență, tratament egal și chibzuință în utilizarea fondurilor publice. Printre problemele cu care se confruntă sectorul finanțelor publice din Moldova se numără: corupția și lipsa motivației de a plăti impozite, ratarea finanțării externe ieftine, capacitățile de prognoză limitate și lipsa responsabilității bugetar-fiscale pe termen mediu și lung.

Soluțiile ACUM pentru finanțele publice

1. **Creșterea eficienței cheltuielilor publice** prin: politici anticorupție credibile, care vor viza modul de gestionare a banilor publici și implicit vor permite generarea de economii importante pentru buget; evaluarea constantă a performanței programelor de cheltuieli pentru prioritizarea celor mai competitive și reducerea risipei în cheltuielile publice; eliminarea proiectelor populiste; transparența și buna guvernare prin valorificarea tehnologiilor informaționale; stimularea creșterii ponderii utilizării plăților fără numerar.
2. **Majorarea veniturilor bugetare.** Nevoile bugetare mai mari nu trebuie să însemne impozite mai mari, motiv pentru care pentru sporirea încasărilor bugetare se mizează pe: îmbunătățirea climatului de afaceri și creșterea economică prin recâștigarea încrederii în instituții și stat de drept și sporirea investițiilor private; competitivitate fiscală prin îmbunătățirea eficienței fiscale, simplificarea și creșterea colectării; valorificarea unei părți a rezervelor fiscale ale economiei neobservate (evaluată la 24.5% din PIB) și combaterea evaziunii fiscale.
3. **Disciplină fiscală și bugetară prin minimizarea deciziilor discreționare.** Acest obiectiv va fi materializat prin menținerea responsabilității tuturor factorilor de decizie implicați în procesul bugetar pentru a nu promova proiecte populiste și a asigura o corelație dintre posibilitățile de cheltuieli cu evoluțiile macroeconomice. Printre acțiunile prioritare se va enumera și "reabilitarea" Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale prin includerea clară și asumată a prevederilor de responsabilitate bugetar-fiscală în spiritul celor mai bune practici internaționale. Totodată, Blocul ACUM va investi în îmbunătățirea capacităților de prognoză și de anticipație a evoluțiilor socio-economice.
4. Valorificarea oportunităților de finanțare externă. Odată cu reinstaurarea ordinii în sistemul de justiție și restabilirea relațiilor de încredere cu partenerii externi, în special Uniunea Europeană, aceasta va permite Republicii Moldova să beneficieze de finanțări externe ieftine, inclusiv finanțări nerambursabile. Negocierile cu partenerii externi vor urmări direcționarea fondurilor spre activități de îmbunătățire imediată a calității vieții oamenilor în diferite domenii, dar și pentru dezvoltarea micilor afaceri.

VII. Educație

Vom majora salariile de bază ale angajaților din sectorul educațional cu cel puțin 50% față de nivelul lunii septembrie a anului 2018

Vom spori volumul finanțării pentru educație, astfel încât **părinții și elevii să nu mai fie obligați să plătească în plus** și să se poată bucura de un învățământ de calitate asigurat de stat

Vom atrage și menține în sistemul educațional tinerii cu vocație pedagogică, vom reforma sistemul de pregătire și perfecționare a cadrelor didactice și vom crea condiții motivante pentru punerea în valoare a experienței cadrelor didactice și manageriale performante

Vom reforma curriculumul școlar, cu accent pe dezvoltarea unor abilităților necesare pentru secolul XXI: gândire critică, flexibilitate, creativitate, spirit de inițiativă și antreprenorial, activism civic și respectarea valorilor general-umane

O societate are viitor doar dacă are un sistem educațional de calitate. Resursa umană este cea mai valoroasă resursă pentru Republica Moldova, care nu are resurse naturale. Am promovat cu insistență și vom continua să promovăm viziunea noastră pentru sistemul educațional: accesibilitate și oportunități egale pentru toți cetățenii, relevanță pentru viață, pentru societate și economie și un grad înalt de calitate.

Un sistem educațional de succes este unul în care **profesorii sunt responsabili, bine plătiți și respectați, copiii/elevii/studentii sunt responsabili, curioși și fericiți, iar părinții sunt responsabili, implicați și mulțumiți**. Avem nevoie de un sistem educațional în care profesorii răspund la întrebările copiilor, și nu invers, de un sistem unde în prim-plan stă înțelegerea problemelor și a modului în care acestea se rezolvă, de un sistem în care elevii sunt educați în spiritul liberei inițiative și al încrederii în propriile forțe.

Calitatea unui sistem educațional nu poate fi mai mare decât calitatea cadrelor didactice și manageriale angajate în acest sistem. De aceea, considerăm că investiția în resursele umane din educație este prioritară. În prezent, în Republica Moldova, școala și pedagogii au un statut social și o imagine scăzută. Studiile și profesia de cadru didactic nu sunt atractive pentru tineri. Cadrele didactice și manageriale nu sunt motivate, nici sprijinite pentru realizarea performanțelor profesionale, nu sunt remunerate echitabil și nici apreciate la justa valoare.

În condițiile lumii moderne, în care industrii întregi se transformă complet în doar câțiva ani, competențele necesare pentru succesul în viața personală, socială și profesională se schimbă și ele radical.

Da, tinerii au nevoie de cunoștințe tradiționale de bază în domenii precum lectura, scrierea și aritmetica, dar numai acestea nu sunt suficiente. E nevoie și de cunoștințe în domenii moderne precum tehnologiile informaționale, robotica, dezvoltarea antreprenoriatului, proiectarea carierei.

Da, e nevoie de **abilități** practice la disciplinele de studiu bine cunoscute, dar e nevoie și de abilități integratoare esențiale pentru secolul 21, precum **creativitatea, gândirea critică, comunicarea și colaborarea**.

Da, este urgentă nevoie de redresarea situației la capitolul **atitudini**, pentru a asigura respectarea valorilor general-umane. Dar e nevoie și de axare pe dezvoltarea unor trăsături de **CARACTER** și abilități precum sunt **conștientizarea de sine, curiozitatea, curajul, reziliența, etica și motivația pentru dezvoltarea competențelor de leadership**.

Soluțiile ACUM pentru educație

Venind la guvernare, vom demara acțiuni imediate pentru dezvoltarea educației:

1. **Asigurarea majorării, din primele luni de guvernare, a salariilor de bază ale angajaților din sectorul educațional cu 50%** față de nivelul lunii septembrie a anului 2018. Vom elabora și vom pune în aplicare un sistem eficient de salarizare diferențiată a cadrelor didactice, bazat pe calificarea/calificările angajatului, pe rezultatul muncii, pe progresul educațional înregistrat. În sistemul propus de salarizare nu vor exista bariere de timp pentru folosirea oportunităților de creștere salarială. Vom utiliza formula „Dimensiunea salariului tău depinde de tine!”
2. Sporirea finanțării pentru educație, astfel încât **părinții și elevii să nu mai fie obligați să plătească în plus** și să se poată bucura de un învățământ de calitate asigurat de stat.
3. **Inițierea unui program de reformare reală a curriculumului școlar**, care va acorda un rol prioritar dezvoltării unor abilități-cheie ale elevilor precum gândirea critică, flexibilitatea, creativitatea și respectarea valorilor general-umane. În loc de „când?” și „cine?”, educația va pune pe primul plan întrebările „de ce?” și „cum?”. Vom asigura relevanța socio-economică a curriculumului prin revizuirea lui cu implicarea reprezentanților mediului academic și de afaceri, a părinților și elevilor. De asemenea, vom asigura pentru elevii claselor gimnaziale și liceale mai multe cursuri relevante pentru secolul 21, cu accent pe dezvoltarea competențelor antreprenoriale și a inteligenței emoționale, dar și a competențelor cultural-artistice. La nivel liceal, vom sprijini instituțiile în a asigura elevilor șanse maxime și o mai mare libertate de a alege, în funcție de preferințele, aptitudinile și abilitățile lor, disciplinele și domeniile pe care vor să le studieze aprofundat.

4. **Sprijinirea, în educația timpurie și în școala primară,** a politicilor și strategiilor de dezvoltare și asigurare a condițiilor și a unui mediu propice dezvoltării copiilor, respectând libertatea și unicitatea fiecărui copil și drepturile fundamentale ale copilului. La această treaptă, considerăm deosebit de importantă stimularea curiozității copiilor pentru cunoașterea lumii înconjurătoare în toată complexitatea ei și respectarea principiilor de învățare prin joc.
5. **Crearea unei platforme unice de admitere online** pentru toate universitățile din Moldova.
6. Sprijinirea proiectelor și inițiativelor axate pe **îmbunătățirea competențelor de comunicare în limba română ale copiilor și elevilor** din instituțiile cu instruire în limbile minorităților naționale; sprijinirea dezvoltării competențelor de comunicare în limba maternă ale copiilor și elevilor din instituțiile cu instruire în limbile minorităților naționale; educație interculturală în context național, european și internațional.
7. **„Eliberarea” profesorilor de timpul excesiv pierdut în pregătirea documentelor și punerea la dispoziția lor a unor planuri-model de lecții,** astfel ca aceștia să aibă mai mult timp pentru a-și perfecționa abilitățile de predare și a-și concentra mai mult atenția pe elevi și procesul de învățare.
8. Promovarea și punerea în aplicare a unui **Program Național pentru dezvoltarea resurselor umane în educație,** reactualizat conform necesităților curente din sistem și axat pe trei direcții importante: 1) identificarea și atragerea tinerilor cu vocație pedagogică în sistemul educațional; 2) consolidarea sistemului de formare inițială și continuă a cadrelor didactice, în vederea asigurării unei pregătiri profesionale performante, racordate la cerințele actuale ale sistemului educațional și ale societății; 3) asigurarea în sistemul educațional a condițiilor optime pentru menținerea în sistem și stimularea performanței profesionale a cadrelor didactice și manageriale.
9. Crearea **Fondului Național pentru Dezvoltarea Educației, constituit din fonduri bugetare, donații și sponsorizări,** care va oferi sprijin pentru: formarea continuă a cadrelor didactice și manageriale; sprijinirea de proiecte educaționale inovatoare ale școlilor; dezvoltarea domeniului cercetării aplicate acționate în domeniul educației.
10. Asigurarea creării condițiilor pentru **sporirea în instituțiile de educație timpurie a numărului de locuri de creșă pentru copiii de până la 3 ani,** în conformitate cu solicitările părinților.
11. **Sporirea gradului de autonomie a instituțiilor de învățământ general și învățământ profesional tehnic,** prin creșterea competențelor decizionale și prin asigurarea autonomiei și autogestunii financiare a instituțiilor educaționale.
12. Elaborarea și implementarea unui **sistem eficient de stimulare, inclusiv fiscală, a agenților economici pentru stabilirea relațiilor de parteneriat (programe de învățământ dual)** și pentru oferirea perspectivei de încadrare în câmpul muncii a absolvenților învățământului profesional tehnic.
13. Impunerea **gradului zero de toleranță la corupție în universități și în întregul sistem educațional.**
14. Oferirea **mai multor locuri în cămine pentru tinerii pedagogi,** în special pentru cei care vin de la sate.
15. **Redarea independenței Agenției Naționale pentru Asigurarea Calității în Educație și Cercetare,** conform rigorilor europene, astfel încât procesul de evaluare și asigurare a calității tuturor instituțiilor să nu poată fi subminat de niciun factor extern. Astfel, toate instituțiile educaționale vor fi sprijinite în a-și crea sistemele de evaluare internă și asigurare a calității. Pentru a exista și a se dezvolta în continuare, instituțiile de învățământ superior vor trebui să devină competitive.

VIII. Sănătate

Vom micșora cu 25% cheltuielile cetățenilor pentru medicamente, prin majorarea alocărilor pentru compensarea medicamentelor până în 2023

Vom majora salariile angajaților din domeniul sănătății, în special ale celor cu venituri deosebit de reduse, cum ar fi tinerii rezidenți și asistenții medicali

Vom crește accesul la **investigații moderne de depistare timpurie a cancerului**, în special în zonele rurale

Alături de educație, sănătatea este domeniul în care un stat modern trebuie să aibă cea mai mare contribuție pentru a asigura standarde înalte de viață fiecărui cetățean.

În ultimii 25 de ani, pentru o mare parte a societății, accesul la servicii medicale de calitate a rămas limitat. Conform indexului global al prosperității, la capitolul Sănătate, Republica Moldova se afla, în 2018, pe locul 104 din 149 de state, alături de țări precum Cambodgia, Zimbabwe sau Burundi. În același timp, oamenii din Republica Moldova trăiesc, în medie, cu 10 ani mai puțin decât cei din Europa de Vest.

Deși Republica Moldova a înregistrat progrese în diminuarea ratei mortalității infantile, aceasta este încă cu mult peste nivelul țărilor din regiune – rata mortalității infantile în țara noastră este de aproape 2 ori mai înaltă decât în România și de peste 6 ori mai înaltă decât în Estonia. De asemenea, incidența mortalității cauzate de cele mai frecvente boli – de inimă și a sistemului circulator, este mai mare de aproape 4 ori decât media țărilor din occident. În același timp, peste 60% din cazurile noi de cancer depistate în Moldova sunt în stadii tardive.

Din cauza salariilor mici, corupției, dotărilor proaste, sistemul medical din Moldova se confruntă cu un mare deficit de personal calificat, de $\frac{1}{3}$ din numărul necesar de medici de familie, iar aproape 30% dintre doctorii din sistem sunt pensionari.

Doar 52% din cheltuielile totale pentru sănătate din Moldova revin statului, în comparație cu 83% în Țările din Europa de Nord. Restul de 48% sunt cheltuielile populației, din buzunarul propriu. În același timp, din toată suma cheltuită din buzunarele cetățenilor pentru sănătate, 74% sunt pentru medicamente. Am ajuns într-o situație în care oamenii intră în sărăcie pentru simplul fapt că vor să se trateze, cheltuind cea mai mare parte din venituri pentru medicamente.

Soluțiile ACUM pentru sănătate

Blocul ACUM va pune sănătatea cetățeanului în prim plan. Iată angajamentele-cheie pe care ni le asumăm în domeniul sănătății:

1. **Micșorarea cu 25% a cheltuielilor cetățenilor pentru medicamente**, prin:
  - Sporirea alocărilor pentru compensarea medicamentelor din Fondul de bază al asigurării obligatorii de asistență medicală.
  - Transpunerea Directivei 18 a UE în legislația națională, care presupune așa-numita „obligație de serviciu public” pentru toți distribuitorii de medicamente. Această măsură va asigura o gamă adecvată de medicamente care să răspundă necesităților Republicii Moldova și livrarea pe întreg teritoriul RM a cantităților solicitate în cel mai scurt termen.
  - Facilitatea concurenței pe piața medicamentelor, care să permită majorarea numărului de importatori și reducerea prețurilor la medicamente pentru cetățeni, în special prin asigurarea transparenței și corectitudinii în achizițiile publice de medicamente. Vom reduce birocrăția și cerințele inutile, care să reîntoarcă în țară producătorii consacrați de medicamente.

- Îmbunătățirea accesului la medicamente în mediul rural prin crearea facilităților fiscale, de autorizare și de organizare a activității, de oferire gratuită de către Autoritățile publice locale a spațiilor pentru activitatea farmaciilor individuale.
  - Optimizarea costurilor la contractarea serviciilor farmaceutice de către CNAM.
2. **Elaborarea mecanismelor de motivare a lucrătorilor medicali de a rămâne** să activeze în sistemul public de sănătate, prin crearea condițiilor bune de muncă, reducerea birocrăției, creșterea accesibilității la educația medicală continuă.
  3. Gestionarea corectă și transparentă a bugetului CNAM, astfel încât oamenii să plătească mai puțin din buzunarul propriu pentru setrviceile medicale.
  4. **Accelerarea eforturilor de diminuare a mortalității infantile**, cuplate cu mai mult sprijin pentru mamele tinere și acces la servicii de sănătate reproductivă.
  5. **Creșterea calității și accesului la serviciile oncologice**, atât în faza de depistare a maladiilor, cât și în cea de tratament.
  6. **Prevenirea și controlul bolilor cardiovasculare** prin promovarea sănătății și educației pentru sănătate.
  7. Asigurarea **transparenței în distribuirea și utilizarea mijloacelor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală** de către CNAM.
  8. **Combaterea fenomenului plăților neformale** pentru serviciile de sănătate și corupția din sănătate prin modernizarea managementului și guvernanței instituțiilor medicale din țară.
  9. **Îmbunătățirea managementului resurselor umane prin dezvoltarea mecanismelor de planificare a personalului medical**, a strategiilor de menținere a gradului necesar de competență, cu reorganizarea sistemelor postuniversitare de instruire continuă și pregătire practică care să corespundă necesităților curente și viitoare ale sistemului de sănătate.

IX. Pensii și Protecție Socială

Vom asigura ca cea mai mică pensie să fie la nivelul minimului de existență

Vom revizui nivelul Venitului Lunar Minim Garantat de Stat pentru ca acesta să acopere necesitățile minime reale ale cetățenilor

Vom aduce în cadrul legal cel puțin 150.000 de angajați, care ar spori bugetul pentru pensii cu 3 miliarde lei

Fiecare cetățean trebuie să beneficieze de sprijin și susținere în cele mai grele momente ale vieții. Pentru a realiza acest deziderat, e necesar un sistem de protecție socială care să ofere posibilități de angajare și de a obține venit, creând oportunități, și nu dependență. Sistemul trebuie să fie eficient, astfel încât administrarea acestuia să nu coste mai mult decât ajutorul acordat, iar sprijinul să fie oferit la momentul potrivit pentru a preveni vulnerabilitatea fiecăruia. Sistemul de protecție socială pe care ne propunem să-l asigurăm va promova traiul independent și va garanta demnitatea umană pentru fiecare.

Astăzi aproximativ 300 mii de cetățeni trăiesc sub pragul sărăciei. Persoanele din mediul rural sunt cele mai expuse la sărăcie, rata acesteia în sate fiind de 14,5% față de 3,1% în mediul urban. Pragul sărăciei folosit de autorități pentru calcularea acestor cifre este neadecvat, acesta constituia 1378,9 lei la momentul analizei datelor (în comparație cu minimul de existență care în 2018 a fost de 1866,3 lei). Mai mult, rata sărăciei a fost calculată în baza datelor colectate tocmai în 2013. Metodologia de calcul este depășită și nu a fost revizuită de 12 ani, acest lucru rezultând în subestimarea semnificativă a nivelului sărăciei. Chiar și aceste date nu sunt făcute publice din anul 2014.

În 2018, pensia medie în Republica Moldova reprezenta 23% din salariul mediu calculat, față de anul 2011, când pensia medie era de 30%. Această scădere a veniturilor pensionarilor se datorează politicilor falimentare ale autorităților. Reducerea pensiilor s-a produs în contextul degradării economice. În ultimii 5 ani, numărul de angajați în economia națională s-a redus cu 23%. Odată cu scăderea numărului de angajați a crescut numărul de pensionari cu cca 42.000. Dacă în 2013 la un pensionar pentru limita de vârstă reveneau 1,3 angajați, în 2018 unui pensionar îi revin 1,05 angajați. Statistica ne spune că odată cu majorarea vârstei de pensionare, 130.000 angajați vor muri înainte de atingerea vârstei de pensionare (65 ani la bărbați și 62 la femei). Mai mult, Guvernul a arătat o adevărată virtuozitate în lupta contra pensionarilor, silindu-i la foame și degradare, modificând mecanismul de indexare. Începând cu 2017, indexarea se face cu 50% mai puțin decât modelul existent de indexare până atunci. În 2018, pensia care urma să fie indexată cu 9.3% a fost indexată doar cu 6,1%. Drept urmare, doar în 2018, pensionarii au fost furtați cu 600 lei anual fiecare. În doar 2 ani, guvernul a furat de la pensionarii, cei mai săraci cetățeni ai acestei țări - 642 milioane de lei. Furtul de la pensionari are loc și prin calcularea incorectă a coșului minim de consum. Deși legislația obligă guvernul ca acest coș minim de consum să fie calculat în baza unei metodologii clare, stabilite de un Consiliu național independent, responsabil în fața populației, în RM, acesta este calculat de BNS, în temeiul unor manipulări de cifre. În 2017, acesta era de 1.862 lei, iar pentru pensionari - 1.570 lei lunar.

Plățile sociale reprezintă 94% din totalul bugetului pe sector. În același timp, acestea rămân a fi foarte mici, fragmentate, cu un cost de administrare mare, respectiv cu un impact minim asupra bunăstării cetățenilor. Schema de ajutor social și cea de ajutor pentru perioada rece a anului sunt cele mai mari scheme de asistență socială (plăți direcționate) care oferă plăți persoanelor sărace, însă gradul de acoperire a populației cu aceste plăți rămâne a fi limitat. Din cauza pensiilor mici, pensionarii, care ar trebuie să fie asigurați cu o plată suficientă în cadrul sistemului de asigurare, sunt cei care intră masiv în schema de asistență socială. Acest lucru pune o presiune mare pe asistența socială, astfel, acesta nu poate face față cererii de suport într-un context de îmbătrânire și sărăcire a societății. Dacă rata de asimilare a persoanelor din asigurarea socială de către fondul de asistență socială va continua în același ritm, schema de asigurare va deveni inutilă în combaterea sărăciei și oferirea suportului gospodăriilor cu copii. Plățile stabilite sunt achitate în baza diferenței dintre venitul persoanei și venitul lunar minim garantat de stat. Acest venit, în prezent, constituie 900 de lei, jumătate din minimul de existență, ceea ce plafonează potențialul acestor instrumente de a proteja cele mai vulnerabile categorii de cetățeni.

Celelalte plăți sociale sunt și mai mici, de exemplu, în pofida majorărilor recente, alocația socială de stat pentru persoanele cu dizabilitate din copilărie reprezintă 27% din minimul de existență, alocațiile pentru copii cu dizabilitate – 29%, cea pentru un copil care și-a pierdut întreținătorul - 23%, iar alocația pentru persoanele vârstnice care nu se califică la pensie este de 9% din minimul de existență.

Serviciile de asistență socială sunt masiv subfinanțate. Fondurile alocate pentru servicii sociale sunt de aproximativ 6% din totalul cheltuielilor de protecție socială. Salariile categoriilor de angajați responsabili de livrarea acestora sunt extrem de mici - de doar 3207 lei. Salariile mici și disponibilitatea limitată a resurselor fac ca numărul beneficiarilor să fie semnificativ mai mic decât numărul persoanelor care au nevoie de ajutor. Totodată, gama serviciilor oferite nu răspunde pe deplin necesităților de asistență ale populației. Statul nu oferă suficientă atenție unor vulnerabilități precum dependența de droguri, dizabilitatea intelectuală, deficiențele cognitive și de comportament, violența în familie etc.

Soluțiile ACUM pentru pensii/asigurări sociale și asistență socială

1. Asigurarea ca **toți pensionarii să aibă asigurat un venit care cel puțin să depășească minimul de existență**. Vom identifica 2,5 miliarde de lei pentru a asigura protecția minimă a pensionarilor, asta însemnând revizuirea coșului minim de existență și asigurarea unei pensii revăzute tuturor categoriilor de pensionari. Pentru a realiza acest obiectiv, vom efectua următoarele măsuri:

- Reducerea drastică a practicii salariilor în plic, care va aduce la bugetul de stat circa 3 miliarde lei suplimentar.
- Aducerea în câmpul legal a cel puțin 150.000 persoane, lucru care va spori bugetul pentru asigurări sociale cu 3 miliarde lei. În prezent, numărul angajaților din sectorul informal este de peste 600.000 persoane, un număr echivalent cu numărul salariaților angajați oficial.
- Diminuarea handicapului izolării externe a Republicii Moldova și atragerea investițiilor străine în vederea creării locurilor de muncă.
- Adoptarea unei noi legislații cu privire la crearea pilonului II de pensii, care să permită angajaților să-și asigure veniturile prin intermediul fondurilor private de pensii.

Pe termen lung, ne propunem ca pensia medie să atingă 42% din salariul mediu pe economie (media UE).

2. **Revizuirea indicatorilor de bază pentru minimul garantat de stat**, și anume prin revizuirea Venitului Lunar Minim Garantat de Stat, care este utilizat la plata ajutorului social și a ajutorului pentru perioada rece a anului. Acest indicator trebuie să aibă o formulă clară de calcul și să reflecte costurile reale pentru minimul de existență.
3. **Dezvoltarea unui sistem de servicii sociale relevante**, care să fie axate pe servicii de reabilitare și incluziune în câmpul muncii. În acest sens, vom mări rețeaua de prestatori de servicii sociale specializate, pentru a îmbunătăți accesul la astfel de servicii ca: reabilitarea copiilor cu necesități speciale, a copiilor cu devieri de comportament și cognitive, a persoanelor dependente de droguri, persoanelor expuse abuzului și violenței, persoanelor care au nevoie de îngrijire pe termen îndelungat etc.
4. **Reducerea plăților ineficiente și revizuirea schemelor de plăți stabilite**. Vom institui suportul integrat, care presupune cumularea plăților și serviciilor pentru a depăși situațiile de criză/vulnerabilitate.

X. Agricultură

<p>Vom lansa un program de industrializare la scară mică a zonelor rurale prin stimularea creării mai multor IMM-uri de procesare a producției agricole, cu accent pe exportul produselor de valoare adăugată sporită</p>	<p>Vom lansa mai multe programe de instruire în domeniul marketingului, vânzărilor, ambalării produselor, pentru a crește atractivitatea și a dezvolta unicitatea lor pe piețele externe, sporind marjele de profit, în special pentru micii producători</p>	<p>Vom extinde semnificativ suprafețele irigate</p> <p>Vom majora treptat Fondul de subvenționare pe parcursul următorilor 4 ani, inclusiv cu utilizarea fondurilor europene din Programul ENPARD</p>
---	--	---

Sectorul agro-alimentar are o importanță majoră pentru Republica Moldova. Ponderea lui în Produsul Intern Brut este de peste 17%. În acest domeniu activează aproximativ 40% din numărul total al salariaților. În zonele rurale locuiesc peste 2 milioane de cetățeni sau aproape 60% din toată populația țării. Blocul ACUM DA PAS crede că unica metodă de a dezvolta agricultura este de a promova producția cu valoare adăugată înaltă. Toate măsurile din domeniu se vor concentra anume pe dezvoltarea unicității produselor agricole și, prin

urmare, pe creșterea profitabilității acestora, astfel încât fermierii și lucrătorii din domeniu să aibă venituri mai mari.

Soluțiile ACUM pentru agricultură

1. **Asigurarea și simplificarea accesului la finanțare prin majorarea treptată, pe parcursul următorilor 4 ani, a Fondului de subvenționare** (inclusiv cu utilizarea fondurilor europene din Programul ENPARD), dar și majorarea subvențiilor pentru tinerii fermieri, agricultori-femei și agricultura ecologică.
2. **Elaborarea și aplicarea unei noi strategii de administrare a resurselor acvatice** destinate irigațiilor terenurilor agricole.
3. **Dezvoltarea capacităților de apărare și atenuarea efectelor calamităților naturale** asupra culturilor agricole prin: majorarea subvenționării pentru procurarea sistemelor de protecție a culturilor agricole contra condițiilor climatice nefavorabile (înghețuri, grindină); menținerea subvenționării mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură; adoptarea legii cu privire la alocarea compensațiilor pierderilor agricultorilor în urma calamităților naturale după exemplu României.
4. **Demonopolizarea pieței de comercializare a producției agricole.** Eliminarea rolului monopolist al intermediarilor în procesul comercializării producției agricole pe piața internă, inclusiv prin stimularea creării mai multor grupuri de producători.
5. **Lansarea mai multor programe de instruire în domeniul marketing-ului, vânzărilor, ambalării produselor,** pentru a crește atractivitatea acestora pe piețele externe și a spori valoarea adăugată, în special, pentru micii producători.
6. **Stimularea creării unor centre agroalimentare** cu infrastructură și sistem de logistică necesar pentru efectuarea exporturilor în cantități mari, în care grupuri de producători agricoli să dețină pachetul de control.
7. **Lansarea unui program de industrializare la scară mică a zonelor rurale** prin stimularea creării mai multor întreprinderi mici și mijlocii de procesare a producției agricole cu accent pe exportul produselor de valoare adăugată sporită.
8. **Lansarea unui program național de promovare a produsului autohton,** inclusiv prin legi care să determine producătorii și procesatorii de alimente să afișeze pe ambalaje dacă materia primă utilizată provine sau nu din Republica Moldova.
9. **Extinderea cotelor de export pe piața Uniunii Europene** pentru mai multe tipuri de produse agroalimentare.
10. **Perfecționarea legislației funciare în vederea folosirii mai raționale a terenurilor agricole,** inclusiv prin adoptarea noului Cod Funciar.
11. **Descentralizarea procedurii tranzacțiilor funciare** prin delegarea reală a funcțiilor notariale la legalizarea tranzacțiilor funciare către autoritățile locale de nivelul întâi, precum și racordarea acestor autorități la sistemul cadastral de înregistrare a terenurilor.

XI. Energie

Vom finaliza construcția gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău și vom urgenta interconectarea electrică cu România

Vom asigura calcularea corectă a tarifelor la resursele energetice, inclusiv prin combaterea corupției și monopolurilor din sistem

Vom reabilita (izola) termic spațiile de locuit

Sectorul energetic este unul din pilonii economiei Republicii Moldova. Acest sector se confruntă cu un spectru de probleme grave, care afectează securitatea statului și dezvoltarea durabilă a economiei. Printre cele mai mari probleme se numără tarifele stabilite în mod fraudulos, dependență energetică de un singur furnizor – Rusia, lipsa legislației pe achiziția de energie și gaze și acumularea datoriei la gaz de pe partea transnistreană, reglementarea deficitară a prețurilor la carburanți, dependența de combustibili fosili și sărăcia energetică.

Soluțiile ACUM pentru energie

1. **Asigurarea independenței și profesionalismul ANRE.** Directorii ANRE vor fi selectați prin concurs public, în vizorul presei, iar comisia de evaluare trebuie să includă o majoritate formată din specialiști neafiliați politic, precum și observatori de la Comunitatea Energetică Europeană.
2. **Diversificarea surselor de energie,** prin interconectarea rețelelor de livrare a energiei și gazului cu piața energetică europeană, iar pe termen lung – dezvoltarea surselor de energie regenerabilă. Asigurarea interconectivității infrastructurii naționale la sistemele statelor vecine, inclusiv gazoductul Iași-Ungheni, calea ferată Basarabeasca-Berezino, interconectivitatea rețelelor energetice ale Republicii Moldova și României.
3. **Asigurarea concurenței sănătoase în domeniul energetic care ar duce la scăderea tarifelor.**
4. **Stoparea acumulării datoriei către Gazprom.** Privitor la datoria malului stâng, vom renegocia contractul cu Gazprom pentru a exclude obligativitatea de livrare a gazelor naturale în regiunea transnistreană prin intermediul SA Moldovagaz, precum și alte clauze abuzive, cum ar fi repartizarea veniturilor de la tranzitul de gaze. În privința datoriei malului drept, vom face un control complex al întreprinderilor din sectorul gazelor naturale și termoenergetic pentru a determina care este suma exactă a datoriilor la gaz și cum se repartizează între maluri. Totodată va fi determinată valoarea fraudelor care au avut loc în sectorul energetic. Datoria malului stâng nu va fi atribuită consumatorilor din Republica Moldova.
5. **Implementarea măsurilor de eficiență energetică.**
6. **Valorificarea, pe termen mediu-lung, a potențialului Moldovei privind energia din surse regenerabile,** în special energia solară și biomasă.

XII. Infrastructură și transport

Vom stopa limitarea numărului de rute între localități, ceea ce va duce la mai multe rute de transport rutier și prețuri mai mici

Vom iniția măsuri pentru a stimula competiția în domeniul serviciilor aeroportuare de la Aeroportul Chișinău, care vor duce la ieftinirea biletelor cu 15-20% și la creșterea traficului aerian cu până la 50%.

Vom reactiva a cel puțin 8 proiecte majore de reabilitare a drumurilor naționale și locale

Calitatea proastă a infrastructurii, la etapa actuală, este determinată de mai multe cauze și anume: sfidarea deliberată a principiilor de gestiune eficientă a infrastructurii, lipsa planurilor naționale de proiecte prioritare, efectul monopolurilor create artificial, eșecul asigurării regulilor de exploatare. Domeniul transporturilor (rutier, aerian, feroviar) se dovedește a fi ineficient, necompetitiv și nesustenabil, din cauza suprimării concurenței și erijării monopolurilor, neimplementării Acordului de Asociere și incapacității statului de a reglementa domeniul în mod corespunzător. Într-un mediu economic unde avem necesități multiple și resurse limitate, este esențial să prioritizăm proiectele de infrastructură. În așa mod, resursele disponibile se îndreaptă spre proiectele cele mai importante. Iar prioritățile se stabilesc nu conform unor interese de grup, dar potrivit documentelor strategice naționale.

Soluțiile ACUM pentru infrastructură și transport

1. Crearea condițiilor pentru **aparitia mai multor rute pentru transport public rutier** prin liberalizarea domeniului.
2. **Integrarea transportului și logisticii din Republica Moldova în circuitul internațional**, prin armonizarea legislației, aderarea la convențiile internaționale și adoptarea standardelor moderne.
3. **Crearea stimulentei pentru logistica feroviară a mărfurilor** – avantaje fiscale, facilitare a procedurilor birocratice, îmbunătățirea infrastructurii. O bună parte din mărfuri trebuie transportate preponderent pe cale ferată, pentru a proteja drumurile, a reduce congestiunea și emisiile nocive.
4. **Transpunerea efectivă a legislației UE în transport și infrastructură**, prevăzută în Acordul de Asociere și Acordul de Spațiu Aerian Comun.
5. Inițierea măsurilor pentru stimularea competiției în serviciile aeroportuare de la Aeroportul Chișinău, care **vor duce la ieftinirea biletelor cu 15-20% și la creșterea traficului aerian cu până la 50%**. De asemenea, vom începe primele acțiuni privind relansarea aeroportului Bălți.
6. **Actualizarea, în primul an de mandat, a documentelor strategice naționale** și crearea unui program național de proiecte de infrastructură, coordonat cu partenerii de dezvoltare.
7. **Reformarea, în primul an de mandat, a sistemului de achiziții și de gestiune** a proiectelor de infrastructură, pentru a eradică barierele normative și instituționale la elaborarea, contractarea și implementarea proiectelor de reabilitare a drumurilor, de construcție de apeducte și canalizare și a altor obiecte de infrastructură.
8. **Intensificarea eforturilor de implementare a proiectelor de reabilitare a drumurilor**, proiecte deja demarate, dar care se află în întârziere sau impas.
9. **Implementarea, în cel mult doi ani, a unui sistem modern de cântărire din mers**, pentru a evita distrugerea drumurilor reabilite de către vehiculele supraîncărcate.

10. **Implementarea unei concepții de întreținere eficientă a infrastructurii**, inclusiv contracte multianuale de întreținere a drumurilor în bază de performanță, crearea operatorului național de infrastructură feroviară, asigurarea deservirii calitative a apeductelor și canalizației.
11. **Creșterea semnificativă a accesului populației la canalizare și la apă potabilă.**
12. **Implementarea reală a concepției de reformă a sectorului feroviar**, elaborată cu suportul partenerilor de dezvoltare și vom asigura reabilitarea și întreținerea infrastructurii feroviare la nivelul standardelor aplicabile în UE.
13. **Crearea unei agenții navale puternice**, capabilă să scoată Republica Moldova din lista neagră a Memorandumului de la Paris și să mențină pavilionul deschis al țării la un nivel înalt de siguranță.

XIII. Mediu

<p>Îmbunătățirea calității apei și a solurilor prin reducerea poluării. Îmbunătățirea calității apelor din fluviul Nistru și râul Prut</p>	<p>Crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor, care să contribuie la reducerea cantităților de deșeuri depozitate și creșterea ratei de reciclare</p>	<p>Extinderea suprafețelor de terenuri acoperite cu păduri și a ariilor naturale protejate de stat; extinderea suprafețelor împădurite pe terenuri degradate, care, la moment, fac parte din fondul terenurilor cu destinație agricolă și alte categorii de terenuri</p>
--	--	--

Calitatea bună a mediului și a resurselor naturale determină sănătatea populației, dezvoltarea sectorului economic și bunăstarea societății.

Întrucât apele de suprafață sunt o sursă importantă de alimentare cu apă a populației, vom acorda o atenție deosebită surselor de poluare ale apelor de suprafață - apele uzate, deșeurile și substanțele chimice. Este absolut necesară soluționarea problemei de funcționare a nodului hidraulic de la Dnestrovsk (Ucraina) în așa mod, încât să nu fie afectate acele volume de apă care sunt necesare pentru Republica Moldova.

Majoritatea depozitelor de deșeuri (gunoști) sunt ilegale și nu corespund normelor sanitare, poluând mediul înconjurător. Rata de reciclare și valorificare a deșeurilor este încă foarte redusă, deși legea prevede că majoritatea deșeurilor trebuie să fie supuse reciclării.

Solurile în Republica Moldova sunt supuse unei valorificări antropogene intensive. Cota terenului utilizat pentru agricultură este una foarte ridicată, în timp ce ariile cu vegetație naturală sunt foarte limitate (pădurile acopereau în anul 2017 doar 13,8% din suprafața totală a RM, pe când în țările UE pădurile acoperă peste 40% din suprafața terestră). Solurile, care au un nivel înalt de calitate și productivitate, sunt supuse proceselor de degradare, eroziunea fiind cea mai gravă dintre ele.

Numărul mare de vehiculele învechite, cu un grad sporit de emisii, contribuie substanțial la poluarea aerului atmosferic.

Schimbarea climei afectează toate domeniile de dezvoltare ale unui stat. Majoritatea sectoarelor sunt vulnerabile la schimbările climatice și sunt afectate de fenomenele extreme prezente pe teritoriul țării.

Soluțiile ACUM pentru protecția mediului

1. **Îmbunătățirea calității apei și a solurilor** prin reducerea poluării în urma deversării apelor uzate în mediul natural, minimizarea deversării substanțelor chimice și periculoase și reducerea ponderii apelor uzate netratate. Îmbunătățirea calității apelor din fluviul Nistru și râul Prut.
2. **Crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor**, care să contribuie la reducerea cantităților de deșeuri depozitate și creșterea ratei de reciclare.
3. **Extinderea suprafețelor de terenuri acoperite cu păduri și a ariilor naturale protejate de stat**; extinderea suprafețelor împădurite pe terenuri degradate, care, la moment, fac parte din fondul terenurilor cu destinație agricolă și alte categorii de terenuri.
4. **Crearea sistemului de management integrat al calității aerului**, reducerea emisiilor de poluanți în atmosferă/gazelor cu efect de seră; identificarea soluțiilor pentru a micșora poluarea aerului de către automobilele.
5. **Asigurarea rezistenței la schimbările climatice** prin reducerea riscurilor legate de schimbările climatice și prin facilitarea adaptării în șase sectoare prioritare - agricultură, resurse de apă, sănătate, sector forestier, energie și transport.

XIV. Politică externă și integrare europeană

Vom îndeplini până în 2023 toate condițiile pentru solicitarea calității de membru al Uniunii Europene

În numele valorilor și istoriei comune, vom reactualiza și aprofunda parteneriatul strategic cu România

Vom consolida parteneriatul Republica Moldova - SUA în 5 domenii strategice: democrație; anti-corupție; independență energetică; dezvoltare economică și financiară; cooperare în materie de securitate

Blocul ACUM pledează pentru o politică externă bazată pe valori care întăresc sistemul dreptului internațional și este aproape de țări și uniuni care împărtășesc valorile democrației, libertății și bunăstării, ca România, Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii. Obiectivul central al politicii externe promovată de ACUM este de a crea condițiile necesare și suficiente pentru aderarea deplină a Republicii Moldova la structurile și instituțiile politice, economice, sociale ale Uniunii Europene.

Soluțiile ACUM pentru integrare europeană

Pentru aceasta, ne angajăm să realizăm, în particular, următoarele acțiuni de importanță majoră:

1. **Îndeplinirea până în 2023 a tuturor condițiilor pentru solicitarea calității de membru al Uniunii Europene.**
2. **Aprofundarea cooperării cu UE în domeniul politicii externe și de securitate** în temeiul priorităților Acordului de Asociere.
3. **Consolidarea parteneriatului Republicii Moldova cu SUA în patru domenii strategice:** democrație și bună guvernare, inclusiv anticorupție; independență energetică; dezvoltare economică și financiară; și cooperare în materie de securitate.

4. **Reactualizarea și aprofundarea parteneriatului cu România** cu accent pe accelerarea integrării economice a Republicii Moldova în UE în baza Acordului de Asociere și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC). În acest sens, ne asumăm angajamentul de a finaliza construcția gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău, care va permite RM să importe resurse energetice din Vest. De asemenea, vom intensifica cooperarea bilaterală în domeniul relațiilor economice, facilitând investițiile românești în toate domeniile de interes public, dar și în domeniul educației.
4. **Dezvoltarea unui parteneriat strategic cu Ucraina**, axat pe soluționarea politică durabilă a conflictului transnistrean, consolidarea securității regionale, aprofundarea relațiilor comercial-economice și, nu în ultimul rând, managementul resurselor acvatice ale râului Nistru cu respectarea intereselor naționale ale ambelor părți.
5. **Promovarea unui dialog instituțional constant, predictibil și realist cu Federația Rusă**. Având în vedere că Federația Rusă se opune procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, tergiversează retragerea completă a munițiilor și trupelor sale din raioanele de est ale țării și finanțează separatismul transnistrean, va fi dificil de elaborat o agendă ambițioasă de cooperare cu autoritățile ruse. În aceste condiții, vom pune accent, în primul rând, pe diminuarea vulnerabilităților economice, energetice, sociale și politice ale Republicii Moldova în fața presiunilor ruse, iar cooperarea moldo-rusă se va axa, prioritar, pe crearea condițiilor optime pentru dezvoltarea unui parteneriat reciproc avantajos.
6. **Mobilizarea sprijinului internațional pentru a determina Federația Rusă să-și retragă necondiționat și imediat trupele și munițiile de pe teritoriul Republicii Moldova**.
7. **Dinamizarea cooperării cu NATO în cadrul Parteneriatului pentru Pace**, în concordanță cu prioritățile fixate în Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului cu Alianța Nord-Atlantică.

XV. Reglementarea diferendului transnistrean

Vom securiza segmentul transnistrean al frontierei de stat moldo-ucrainene prin implementarea directă a principiilor patrulării comune și controlului comun al frontierei de stat în toate cele 25 puncte de trecere a frontierei de stat

Vom reseta formatul de negocieri prin includerea UE și SUA în calitate de membri cu drepturi depline ai noului format 7 în locul actualului 5+2, în care UE și SUA sunt doar observatori ai procesului de negocieri

Vom transforma misiunea de pacificare într-o misiune civilă internațională cu participarea Rusiei, Ucrainei, României și altor parteneri din spațiul Euro-Atlantic

Viziunea noastră constă în crearea condițiilor pentru asigurarea unei reglementari durabile a conflictului înghețat, prin ancorarea regiunii transnistrene în spațiul economic, social și mediatic al RM, astfel încât cu participarea plenară a partenerilor noștri internaționali să putem negocia soluționarea politică a diferendului transnistrean.

De aproape trei decenii, conflictul din regiunea de est a Republicii Moldova împiedică dezvoltarea ambelor maluri ale Nistrului. În pofida angajamentelor asumate de către Federația Rusă la Summitul OSCE de la Istanbul, din 1999, de retragere a trupelor și munițiilor de pe teritoriul RM, prezența militară rusă continuă și reprezintă nu doar o sfidarea a suveranității RM, dar și o amenințare la adresa securității regionale. Conflictul înghețat a contribuit la transformarea regiunilor de est ale RM într-o zonă gri în care înflorește contrabanda, monopolul și crima organizată. Pe parcursul celor 27 de ani de la izbucnirea războiului de pe Nistru, nesoluționarea conflictului a constituit o mare vulnerabilitate la adresa securității RM. Ciclurile de negocieri nu au contribuit la soluționarea conflictului, dar au cimentat un status quo avantajos pentru elitele

corupte de pe ambele maluri, iar cetățeanul simplu a plătit în continuu din contul propriei bunăstări și siguranțe.

Soluțiile ACUM pentru reglementarea diferendului transnistrean

1. Implicarea plenară a Uniunii Europene îi revine un rol crucial în facilitarea procesului de soluționare pașnică a conflictului transnistrean. În calitatea sa de observator la negocierile politice în formatul 5+2, UE susține financiar procesul de promovare a măsurilor de încredere între Republica Moldova și regiunea transnistreană prin intermediul inițiativelor comune și contribuie la consolidarea securității și eficientizarea controlului pe segmentul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene. Pentru a avansa în această direcție se impune **resetarea formatului de negocieri prin includerea UE și SUA în calitate de membri cu drepturi depline ai noului format 7 în locul actualului 5+2**. Pentru a detensiona situația din zonă este imperios necesară transformarea misiunii de pacificare într-o misiune civilă internațională cu participarea Rusiei, Ucrainei, României și altor parteneri din spațiul Euro-Atlantic.
2. Continuarea dialogului constructiv cu privire la situația de pe segmentul central (transnistrean) al frontierei moldo-ucrainene cu toți partenerii relevanți, în parteneriat cu misiunea EUBAM. O prioritate în acest sens este **securizarea segmentului transnistrean al frontierei de stat moldo-ucrainene** prin implementarea directă a principiilor patrulării comune și controlului comun al frontierei de stat în toate cele 25 puncte de trecere ale frontierei de stat.
3. **Negocierea unei soluții politice pentru problema transnistreană** prin asigurarea premiselor de ordin economic, social, mediatic și cultural, dar și prin consolidarea eforturilor diplomatice externe. Un obiectiv pe termen mediu este elaborarea unei viziuni de soluționare pașnică și durabilă a conflictului transnistrean, bazate pe suveranitatea, integritatea teritorială și prevederile Constituției Republicii Moldova, în granițele sale recunoscute pe plan internațional.
4. **Ancorarea treptată și ireversibilă a regiunii transnistrene în spațiul economic, social și politic al Republicii Moldova.**
5. **Deschiderea spațiului mediatic și intensificarea colaborării între societatea civilă de pe ambele maluri ale Nistrului.**

XVI. Apărare Națională

Vom crește bugetul apărării naționale până la un nivel anual de 1% PIB

Vom crește capacitățile naționale de apărare contra agresiunii hibride

Vom implica partenerii străini din UE/NATO pentru consolidarea apărării naționale

În viziunea blocului ACUM, securitatea și apărarea națională sunt cruciale pentru a dezvolta o economie solidă și un climat social-politic sănătos. Armata este instrumentul principal de protecție a economiei naționale (prin protecția factorilor de producție esențiali contra capturării externe), și, respectiv, a libertății guvernării de a lua decizii economice optime fără presiune străină. Armata este garantul stabilității sociale, factori care sunt esențiali pentru atracția investițiilor străine. Serviciul de Informație și Securitate trebuie reformat astfel încât să devină un "serviciu de inteligență" de tip european.

Soluțiile ACUM pentru domeniul apărării și securității

1. **Reformarea sistemului național de apărare și securitate.** Reforma profundă a modului de organizare și funcționare a Serviciului de Informație și Securitate în vederea racordării acestuia la standardele internaționale - în loc de o structură de forță docilă puterii și folosită în special pe plan intern pentru asigurarea controlului asupra societății, neutralizarea opoziției și protecția regimului de guvernare, SIS trebuie să devină un "serviciu de inteligență" menit să desfășoare operațiuni speciale în vederea contracarării inclusiv a riscurilor subversive din partea serviciilor speciale străine.
2. **Realizarea unei evaluări obiective și actuale a vulnerabilităților Republicii Moldova** în fața unei agresiuni externe de ordin informațional, cibernetic și militar.
3. **Creșterea bugetului apărării naționale până la un nivel anual de 1% PIB**, în funcție de acutizarea situației de securitate regională și volumul asistenței din partea partenerilor externi.
4. **Sporirea capacităților naționale de apărare contra agresiunii hibride**, prin reformarea concepțiilor de aplicare a forțelor armate, a organizării lor, dotării, instruirii și pregătirea interoperabilității acestora cu alte resurse non-militare ale statului. Investirea resurselor naționale pentru crearea unor capacități unice de subminare a agresiunii hibride, oferind partenerilor din UE/NATO o contribuție națională specială - un șir de state UE/NATO au explorat această strategie, generând capacități și cunoștințe unice de protecție contra amenințărilor de securitate cu care se confruntă Occidentul, iar drept rezultat au obținut beneficii atât materiale, politice cât și militare, dar și condiții generale de securitate.
5. **Valorificarea sprijinului din partea UE/NATO pentru consolidarea apărării naționale.**
6. **Promovarea unor campanii diplomatice intense cu partenerii occidentali**, într-un efort comun civil-militar, pentru internaționalizarea percepției conflictului transnistrean.

XVII. Afaceri Interne

Depolitizarea Ministerului Afacerilor Interne în baza respectării principiilor și angajamentelor asumate prin Acordul de Asociere semnat cu UE

Securizarea segmentului transnistrean al frontierei de stat moldo-ucrainene prin implementarea directă a principiilor patrulării comune și controlului comun al frontierei de stat în toate cele 25 puncte de trecere a frontierei de stat

Vom pune în practică principiul poliției comunitare, astfel ca cetățeanul să poată aborda cu ușurință poliția

Viziunea noastră urmărește eficientizarea sistemului afacerilor interne printr-o abordare proactivă, orientată spre asigurarea siguranței cetățeanului, nu a unor interese obscure cu tentă politică, precum și prin asigurarea unui mediu caracterizat prin ordine, libertate și justiție. Siguranța cetățeanului se identifică cu limitarea drastică a evenimentelor soldate cu pierderi de sănătate sau vieți omenești, cu daune de ordin material, asupra statului și proprietății private.

Pentru promovarea eficientă a politicilor în domeniul afacerilor interne, pentru asigurarea principiului „O Moldova #MAI Sigură, o Moldova #MAI bună”, ne angajăm să realizăm, în particular, următoarele acțiuni de importanță majoră.

Soluțiile ACUM pentru afaceri interne și siguranța cetățeanului

1. **Reformarea Ministerului Afacerilor Interne prin depolitizarea acestuia** și delimitarea funcțiilor polițienești de celelalte funcții din sistemul Ministerului Afacerilor Interne. Reforma Ministerului Afacerilor Interne se va axa inclusiv pe crearea de instrumente și mecanisme în vederea excluderii practicilor nocive de implicare a poliției în persecutarea oponenților politici ai guvernării sau a altor acțiuni similare.
2. **Aprofundarea cooperării cu UE în domeniul Afacerilor Interne** în temeiul priorităților Agendei de Asociere.
3. **Eficiențizarea gestionării domeniului migrației și azilului**, combaterea reală a crimei organizate și transfrontaliere.
4. **Implementarea principiului poliției comunitare** (*“Community Policing”*), astfel încât la nivel local poliția să nu fie doar entitatea “sanționatoare”, ci cea care colaborează proactiv atât cu autoritățile publice locale, cât și cu cetățenii din comunitate.
5. **Consolidarea parteneriatului Republica Moldova-România și Ucraina** în domeniul Afacerilor Interne.
6. **Implementarea principiilor Managementului Integrat la frontiera de Stat** a Republicii Moldova prin implementarea documentelor de politici naționale în domeniu.
7. **Consolidarea mecanismelor de răspuns la situații de urgență** printr-un dialog eficient privind aspectele de politici în materie de prevenire, pregătire și răspuns în caz de dezastre, inclusiv prin realizarea unui schimb de bune practici, prin sesiuni de formare, exerciții, vizite de studiu și ateliere comune și prin sintetizarea lecțiilor învățate în cadrul exercițiilor și operațiunilor reale în situații de urgență.
8. **Instituirea unei structuri pentru combaterea amenințărilor de securitate**, inclusiv și a celor hibride.

XVIII. Diaspora

Crearea oportunităților pentru investiții în Republica Moldova. Vom asigura un mediu economic prielnic pentru ca diaspora să poată investi în afaceri durabile și sigure, care să le asigure locuri de muncă și venituri bune acasă

Prestarea de servicii publice calitative. Vom eficiențiza serviciile accesate de cetățeni în țară sau la consulate prin reducerea costului și timpului de eliberare a actelor și obținere a serviciilor

Asigurarea condițiilor bune pentru a reveni acasă. Vom facilita procesul de integrare a cetățenilor reveniți în țară și păstrarea beneficiilor sociale obținute în străinătate

De aproape două decenii, principalul export al Republicii Moldova este forța de muncă, iar remitențele, resursele monetare trimise de moldovenii din străinătate, sunt indispensabile pentru economia țării și pentru cei rămași. Pe măsură ce diaspora din Moldova a crescut și s-a consolidat, contribuția acesteia la dezvoltarea țării a devenit tot mai importantă – cetățenii din diasporă contribuie la bunăstarea societății nu doar prin transferuri bănești, dar și prin transferul de cunoștințe, practici sociale, atitudini, comportamente proiecte de caritate și de dezvoltare, precum și prin activism civic. În ultimii câțiva ani, diaspora a devenit și o importantă forță politică. Diaspora a ajuns să reprezinte clasa de mijloc pe care se ține o democrație veritabilă și o economie modernă și fără contribuția căreia Moldova nu-și va putea atinge potențialul de dezvoltare. Conștientizăm importanța majoră a diasporei fără de care atât democrația, cât și economia s-ar prăbuși.

Estimările experților indică asupra faptului că aproximativ un milion de moldoveni sunt plecați peste hotarele țării. Majoritatea din ei se încadrează în vârsta aptă de muncă (între 25 și 55 ani). În consecință, circa 1/3 din populația economic activă a Moldovei este plecată peste hotarele țării. Volumul transferurilor bănești din străinătate depășește anual un miliard de dolari SUA, adică aproximativ 20% din Produsul Intern Brut.

Guvernanțele corupte și instituțiile incompetente ale statului nu au reușit și nu au manifestat dorință să implementeze reforme care ar oferi oportunități economice și servicii sociale de calitate pentru toți, astfel încât să crească beneficiile pentru cei care aleg să rămână în țară. În consecință, decalajul dintre nivelul de viață din țară și de peste hotare rămâne semnificativ și pe alocuri chiar crește, menținând presiunile migraționiste.

Mai grav, în ultimii câțiva ani, se atestă tendința emigrării moldovenilor cu venituri mari și a oamenilor de afaceri, care pleacă din țară nu din motive economice, ci din cauza lipsei progresului social, a neîncrederii în viitorul țării, a lipsei de oportunități în viitor pentru copiii lor.

Soluțiile ACUM pentru diasporă

Politicile ACUM pentru implicarea diasporei se bazează pe 3 piloni:

1. Servicii publice în Republica Moldova eficiente și accesibile pentru cetățenii aflați în străinătate, astfel încât cei din diasporă să poată să beneficieze de toate drepturile unui cetățean moldovean fără discriminare în raport cu cei aflați permanent pe teritoriul Republicii Moldova.
2. Maximizarea contribuției diasporei la dezvoltarea economică și socială a Republicii Moldova.
3. Susținerea și integrarea cetățenilor reveniți în țară și păstrarea beneficiilor sociale obținute în străinătate.

Servicii publice eficiente și accesibile pentru cetățenii aflați în străinătate prin:

1. **Reformarea serviciilor publice accesate de migranți** în scopul eficientizării procesului și al reducerii timpului de eliberare a actelor și obținerii serviciilor. Asigurarea posibilității de acces online la serviciile publice. Lărgirea spectrului de acte, certificate, care pot fi eliberate direct de către consulat, în special declarațiile de venit, certificatele bunurilor imobile și certificatele de componentă a familiei din Moldova.
2. **Oferirea posibilității de plată online a impozitelor și altor plăți obligatorii**, precum și prin prelevarea automată, programată de pe cont bancar și integrarea automată cu sistemele de Booking, AirBnb și alte platforme online utilizate pentru desfășurarea activității de antreprenariat de peste hotarele țării. Ameliorarea cadrului legislativ și automatizarea emiterii justificativelor privind scutirea de la impozitare în cadrul activităților de caritate.
3. **Facilitarea autentificării actelor de studii obținute în Republica Moldova** și recunoașterii studiilor/experienței formale sau informale obținute peste hotare.
4. **Prioritizarea negocierii acordurilor bilaterale pentru recunoașterea permiselor de conducere moldovenești pe teritoriul UE și altor state.**
5. **Îmbunătățirea acordurilor existente pentru facilitarea transportării pasagerilor și coletelor** cu autorizații simplificate.
6. **Dezvoltarea de programe educaționale pentru copiii din diasporă** și facilitarea accesului organizațiilor din diasporă la resurse și instruire educaționale din țară.
7. **Depolitizarea Biroului Relații cu Diaspora** și dezvoltarea programelor de susținere a asociațiilor diasporei.

Maximizarea contribuției diasporei la dezvoltarea economică și socială a Republicii Moldova prin:

1. **Dezvoltarea unei platforme online unice pentru facilitarea participării profesioniștilor din diasporă în proiecte publice sau private din țară**, facilitarea legăturilor cu antreprenori din Republica Moldova interesați să exporte în străinătate sau să-și extindă afacerile în afara țării.
2. **Dezvoltarea instrumentelor financiare destinate diasporei** și susținerea implementării proiectelor de dezvoltare locală de către asociațiile de băștinași.
3. Sprijinirea consolidării capacităților asociațiilor din diasporă și simplificarea procedurilor administrative pentru **desfășurarea proiectelor sociale și crowdfunding-ului de caritate în Republica Moldova**.
4. **Promovarea legislației pentru asigurarea dreptului la vot al alegătorilor din afara țării**, inclusiv posibilitatea deschiderii secțiilor de votare acolo unde au votat mai mulți cetățeni în scrutinele trecute sau există cerere din partea a cel puțin 300 moldoveni, creșterea numărului de buletine disponibile în cadrul unei secții de votare, votarea în diasporă timp de 2 zile consecutive, votarea atât cu pașaportul, cât și cu buletinul de identitate.. Acordarea posibilității cetățenilor cu drept de vot din diasporă să susțină financiar concurenții electorali și partidele politice în cadrul unor limite rezonabile.

Susținerea și integrarea cetățenilor reveniți în țară prin:

1. **Acordarea gratis a serviciilor de informare și consiliere** (*advisory services*) pentru start-up-uri create de migranții moldoveni reveniți în țară.
2. Promovarea la nivelul dialogurilor bilaterale, semnarea de acorduri în domeniul protecției sociale și **facilitarea primirii pensiilor din străinătate pentru migranții reîntorși în țara**.

XIX. Tineret, Sport și Egalitatea Șanselor

Susținerea Organizațiilor de tineret și a mișcărilor civice de tineret

Oferirea suportului pentru părinți, în special pentru mame, în exercitarea simultană a obligațiilor familiale și profesionale

Creșterea competitivității tinerilor pe piața muncii

Tinerii în Republica Moldova constituie 32.4% din populație (14-34 de ani) și prezintă deopotrivă potențialul uman al țării, dar și una dintre cele mai marginalizate grupuri de cetățeni. Problemele cu care se confruntă tinerii din Republica Moldova deseori se asociază cu lipsa de oportunități, marginalizarea și calitatea scăzută a vieții. De asemenea, Republica Moldova rămâne a fi un stat extrem de divizat, cu elemente discriminatorii față de diverse grupuri de cetățeni și disparități social-economice majore bazate pe etnie, limbă vorbită, sex sau vârstă. Dezbinarea din societate provoacă o stare de neîncredere și descurajare în rândul populației, împiedică dezvoltarea țării după un model european de o manieră consolidată și unită. Mai mult decât atât, dezbinarea și discriminarea din societatea noastră sunt deseori utilizate pentru a distrage atenția de la probleme comune și de a seta probleme false pe agenda socială. Lipsa de șanse egale privind accesul la servicii sociale, la educație, la piața muncii sau marginalizarea și discriminarea de orice fel inhibă dezvoltarea economică a țării și descurajează cetățenii cu privire la viitorul Republicii Moldova.

Soluțiile ACUM în domeniile tineret, sport, egalitatea șanselor

A) TINERET

1. **Creșterea competitivității tinerilor pe piața muncii** prin: susținerea parteneriatelor public-private pentru promovarea educației duale și programelor de studii susținute de mediul privat; subvenționarea programelor de stagii pentru tineri în mediul privat prin implementarea conceptului de vouchere pentru stagii.
2. **Susținerea angajării tinerilor în câmpul muncii**, prin: dezvoltarea și modernizarea componentei de angajare în câmpul muncii a tinerilor în cadrul ANOFM; elaborarea pachetelor de stimulente fiscale pentru angajatorii ce angajează tineri la prima experiență de muncă, revigorarea Programului Național de Abilitare Economică a Tinerilor.
3. **Prioritizarea politicilor de tineret la nivelul instituțiilor publice** prin: susținerea dezvoltării instituționale a consiliilor locale de elevi și tineri; creșterea bugetului pe domeniul de tineret și elaborarea politicilor sectoriale pe acest domeniu, în special, în domeniul ocupării forței de muncă și protecției sociale.
4. **Susținerea Organizațiilor de tineret și a mișcărilor civice de tineret** prin: extinderea programului de granturi pentru organizațiile de tineret; sporirea accesului la programele Uniunii Europene destinate tinerilor și organizațiilor de tineret; modernizarea curriculei de educație civică și includerea orelor de voluntariat/stagiare (sau alte forme de participare) în curricula școlară; susținerea Organizațiilor de Tineret a grupurilor etnice minoritare.

B) SPORT

1. **Majorarea alocațiilor bugetare pentru domeniul de sport și cultură fizică.**
2. **Modernizarea curriculei naționale de educație fizică și sport în școli**, cu includerea componentei fizioterapie pentru copii cu grad de pregătire fizică scăzută.
3. **Îmbunătățirea dotării material-tehnice a sălilor de sport** din țară.
4. **Majorarea alocațiilor și burselor olimpice** pentru sportivii de performanță.
5. **Modernizarea metodologiei de selecție a sportivilor de performanță**, inclusiv eradicarea corupției și clientelismului din domeniu.

C) EGALITATEA ȘANSELOR

1. **Combaterea discrepanțelor de salarizare bazate pe gen** atât prin metode legislative, cât și prin susținerea campaniilor sociale de promovare a salarizării egale.
2. **Susținerea măsurilor de reintegrare a femeilor în câmpul muncii după concediul de maternitate** în conformitate cu practicile europene.
3. **Promovarea participării în politică a femeilor.**
4. **Oferirea suportului pentru părinți, în special pentru mame**, în exercitarea simultană a obligațiilor familiale și profesionale, aceasta se va realiza inclusiv prin extinderea concediilor de paternitate pentru tați și stimulente pentru ca aceștia să participe în mod egal la creșterea copiilor, astfel încât femeia să aibă mai multă libertate în dezvoltarea profesională.

D) INTEGRAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

1. **Modernizarea curriculumului de predare a limbii române în școlile alolingve** din Republica Moldova și asigurarea predării limbii materne în școlile destinate copiilor și tinerilor din comunitățile etnice minoritare.
2. **Perfecționarea competențelor funcționarilor publici în lucru cu comunitățile interetnice** și sporirea comunicării dintre autorități și grupurile etnice minoritare.
3. **Orientarea eforturilor spre a oferi, în proporție de 100%, educație primară și secundară copiilor romi**, dar și spre crearea unor programe de dialog și cooperare între populația romă și non-romă.
4. **Integrarea conceptului de dialog intercultural în curricula de educație civică** în școli și organizarea instruirilor pe domeniu de dialog intercultural în universități, în cadrul programelor universitare, post-universitare și de formare continuă.
5. **Sporirea capacităților instituționale ale Biroului pentru Relații Interetnice** în promovarea politicilor publice din domeniul minorităților naționale.

E) PROTECȚIA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

1. **Asigurarea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități.**
2. **Racordarea cadrului normativ național la standardele europene și internaționale** privind protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități.
3. **Asigurarea măsurilor de acces și acomodare a persoanelor cu dizabilități** în instituțiile publice și în transportul public.
4. **Creșterea capacităților AOFM în integrarea persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii.**
5. **Sporirea competențelor cadrelor didactice în instruirea copiilor și tinerilor cu nevoi educaționale speciale.**

XX. Artă, cultură și potențial turistic

Suținerea și finanțarea instituțiilor concertistice din țară în baza unor indicatori clari de performanță și de venituri proprii obținute

Organizarea mai multor activități culturale în afara Chișinăului

Promovarea vieții rurale ca element de unicitate al turismului autohton

Cultura reprezintă un set comun de valori de factură materială, spirituală, norme sau instituții specifice unei comunități, careia îi cizează identitatea proprie. Pentru Republica Moldova, cultura are o semnificație aparte, deoarece poate constitui liantul care să sudeze diferite comunități grupate pe criterii etno-lingvistice într-o societate cu aspirații și valori comune.

Blocul ACUM vrea să restabilească rolul culturii în dezvoltarea spirituală a fiecărui cetățean în parte și a țării în ansamblu.

Totodată, prin promovarea unei strategii integrate de dezvoltare a turismului, Republica Moldova are șansa de a crea mai multe locuri de muncă și de a aduce mai multe resurse la bugetul de stat.

Soluțiile ACUM în domeniile culturii și turismului

1. Dezvoltarea și sprijinirea proiectelor culturale de interes local și național, **acordând prioritate celor ce vor viza conservarea patrimoniului**, a tradițiilor și a moștenirii culturale a tuturor etniilor conlocuitoare în Republica Moldova.
2. **Dezvoltarea competenței culturale**, așa cum este definită aceasta în documentele europene privind competențele-cheie, prin promovarea în instituțiile educaționale a proiectelor și programelor axate pe familiarizarea cu moștenirea culturală de valoare, națională și internațională.
3. **Definirea unui mod coerent de organizare și conservare a elementelor de patrimoniu cultural**, depunând eforturi maxime pentru a opri procesul de distrugere ireversibilă a elementelor de patrimoniu național. Prin demararea lucrărilor de conservare și restaurare a patrimoniului cultural, vom crește potențialul turistic și economic al Republicii Moldova.
4. Promovarea inițiativelor pentru **explorarea, promovarea și cultivarea tradițiilor culturii europene**.
5. **Sprijinirea de parteneriate în domeniul dezvoltării turismului și antreprenoriatului cultural**, la nivel local, național, regional și internațional.
6. Evaluarea patrimoniului cultural și fiecare instituție din domeniul culturii, în special utilitatea lor.
7. **Susținerea și finanțarea instituțiilor concertistice din țară în baza unor indicatori clari de performanță și de venituri proprii obținute**. Vor fi recompensate instituțiile care vor organiza activități culturale cu impact public însemnat.
8. **Creșterea finanțării proiectelor private în domeniul culturii, concerte, noi spectacole teatrale, opere cinematografice și tipărire de carte**. Bugetul pentru granturile de proiecte culturale va fi majorat. Vom prioritiza în special proiectele inovatoare propuse de tineri.
9. **Eficientizarea și transparentizarea managementului Centrului Național de Cinematografie și finanțarea acestuia în baza unor indicatori de performanță**.
10. **Promovarea proiectelor inovatoare pentru dezvoltarea sistemului bibliotecilor publice și școlare**, pentru consolidarea capacității acestora în calitate de instituții de informare, educare și dezvoltare a capitalului uman.
11. **Crearea unei pagini web care să ofere informație unificată** despre toate activitățile instituțiilor culturale din țară.
12. **Organizarea training-urilor la nivel internațional cu experți din afara țării pentru „antreprenorizarea” lucrătorilor de cultură**, astfel încât aceștia să fie capete abilitați în scrierea proiectelor și implementarea acestora.

XXI. Buna Guvernare

Vom asigura independența reală a APL față de partidele de la guvernare, vom depolitiza sistemul de transferuri interbugetare și vom crea un mecanism de distribuire obiectivă a acestora

Vom crește accesul, calitatea și numărul serviciilor prestate cetățenilor la nivel de localitate, prin descentralizarea majorității serviciilor și implementarea efectivă a conceptului guvernării electronice la nivel local

Vom realiza o reformă autentică a administrației publice centrale, astfel încât să existe o administrație publică eficientă și un corp de funcționari publici profesioniști

De la independență încoace au existat mai multe încercări declarative de a realiza reforma administrației publice, însă nici una din ele nu a avut rezultatul scontat. Ca urmare, avem o administrație publică ineficientă, costisitoare, vulnerabilă la corupție și incapabilă să genereze soluții potrivite pentru problemele complexe cu care se confruntă țara. Risipa banului public a devenit o normalitate și este principalul motiv pentru care cetățeanul nu beneficiază de bunuri și servicii publice de calitate. Banul public este tratat drept banul nimănui, iar deciziile de alocare a resurselor financiare sînt, în multe cazuri, un rezultat fie al incompetenței, fie al corupției. Simpla creștere a veniturilor la buget, fără responsabilizarea decidenților și optimizarea cheltuielilor, nu va rezolva problema risipei cronice de bani.

Pe de altă parte, centralizarea excesivă a tuturor domeniilor vieții politice, economice și sociale, care a avut loc pe parcursul ultimelor decenii, a îndepărtat considerabil guvernarea de cetățeni. Fără demolarea verticalei puterii, fără o administrație locală depolitizată, puternică, descătușată și înzestrată cu instrumente și resurse corespunzătoare - fără o descentralizare reală politică, economică și administrativă, Republica Moldova nu are nicio șansă de a implementa efectiv reforme, de a se moderniza și dezvolta în conformitate cu standardele țărilor civilizate și dezvoltate.

Soluțiile ACUM pentru domeniul bunei guvernări:

A) ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ CENTRALĂ ȘI SERVICIUL PUBLIC

1. **Vom realiza o reformă autentică a administrației publice centrale**, astfel încât să existe o administrație publică eficientă și un corp de funcționari publici profesioniști.
2. **Vom spori capacitățile autorităților administrației publice atât în partea elaborării politici publice**, cât și a implementării și verificării modului lor de implementare.
3. **Vom revizui procedurile**, dar mai ales practicile de organizare și desfășurare a concursurilor de recrutare astfel încât principiile meritocrației și al competiției să fie respectate. În concursurile pentru managerii de top din administrația publică (funcționarii publici de conducere de nivel superior, conducătorii autorităților/instituțiilor independente, autonome sau de reglementare) urmează a fi implicați experți din afara țării.
4. **Vom îmbunătăți sistemul de evaluare a performanțelor funcționarilor publici** astfel încât acesta să fie cât mai obiectiv și transparent. Remunerarea funcționarilor publici trebuie să se facă în funcție de performanța profesională apreciată în mod corect.
5. **Vom promova integritatea în funcția publică**, precum și vom depolitiza administrația publică astfel încât, în special, managerii de top din serviciul public să nu poată desfășura activități militante în favoarea partidelor politice.

6. **Vom institui mecanisme suplimentare pentru garantarea stabilitatii funcționarilor publici profesioniști și care își îndeplinesc onest funcția publică.**
7. **Vom elabora și implementa un sistem de monitorizare și evaluare a rezultatelor obținute de autoritățile publice, pe care îl vom corela cu finanțarea acestora.**
8. **Vom asigura transparența procesului decizional și vom crește nivelul de participare a populației la procesul de luare a deciziilor.** Vom îmbunătăți/simplifica accesul la informațiile de interes public.

B) AUTONOMIE LOCALĂ ȘI DESCENTRALIZARE

1. **Implicarea reală și efectivă a autorităților publice locale în procesul decizional.** Edificarea unui dialog direct, sistematic, instituționalizat, efectiv și real, între Guvern și administrațiile publice locale (APL) prin intermediul structurilor sale asociative în urma căruia niciun act normativ care vizează APL să nu poate fi adoptat fără consultarea sau avizul prealabil al structurilor reprezentative ale acestora.
2. **Depolitizarea sistemului de transferuri inter-bugetare** și crearea unui mecanism de distribuire obiectivă a acestora și asigurarea independenței de partidul de la guvernare.
3. **Revizuirea sistemului actual de repartizare a fondurilor publice,** destinate pentru finanțarea proiectelor investiționale, prin stabilirea unor reguli clare, creșterea transparenței și implicarea în organele de supraveghere a fondurilor respective a reprezentanților APL și a societății civile, pe criterii de paritate. În special, ne referim la următoarele fonduri: Fondul rutier, Fondul ecologic, Fondul de eficiență energetică, Fondul de dezvoltare regională.
4. **Prelungirea acțiunii fondului de compensare pentru următorii ani,** până la realizarea angajamentelor și măsurilor de consolidare a bazei fiscale locale.
5. **Consolidarea veniturilor bugetelor locale prin asigurarea înregistrării și evaluării masive a bunurilor imobile** din toate comunitățile locale din Republica Moldova.
6. **Revizuirea statutului impozitului pe venit al întreprinderilor, astfel încât acesta să rămână total la APL de nivelul întâi,** precum și introducerea mecanismului de colectare/virare a impozitului pe venit al persoanelor fizice la locul de domiciliu (reședință).
7. **Examinarea și soluționarea problemei impozitării filialelor/reprezentanțelor** care activează în localitățile urbane și rurale, alte decât locul aflării sediilor centrale, astfel încât impozitele și taxele achitate de acestea să rămână total sau parțial la APL de nivel întâi.
8. **Acordarea dreptului exclusiv pentru APL** de a stabili rata impozitelor și taxelor locale, precum și de a acorda facilități/scutiri.
9. **Diminuarea controlului excesiv.** Revizuirea sistemului actual de control în direcția reducerii numărului de organe de control, stabilirii unor termene și reguli clare de efectuare a unor controale.
10. **Punerea în aplicare a unor surse permanente de venituri proprii** pentru acoperirea cheltuielilor legate de reparația și întreținerea drumurilor urbane și rurale, precum și delegarea către APL a atribuțiilor decizionale în acest domeniu.
11. **Transferarea în proprietatea unităților administrativ-teritoriale din proprietatea statului a tuturor bunurilor de interes local** de pe teritoriul respectiv, inclusiv a obiectivelor acvatice și resurselor naturale.
12. **Asigurarea accesului liber și gratuit al APL la bazele de date în localitatea proprie,** în special sisteme informaționale, registre etc. din domeniul înregistrării bunurilor imobile, infrastructurii tehnico-edilitare etc., în scopul asigurării unei planificări locale eficiente.

13. **Creșterea accesului, calității și numărului serviciilor prestate cetățenilor** prin descentralizarea majorității serviciilor și implementarea efectivă a conceptului guvernării electronice la nivel local.
14. **Stimularea cooperării comunităților locale** în vederea optimizării cheltuielilor și îmbunătățirii calității serviciilor prestate cetățenilor.
15. **Dezvoltarea unei legislații secundare** privind statutul și politicile de dezvoltare a zonelor defavorizate.

C) E-GUVERNARE

1. **Digitalizarea tuturor serviciile publice până în 2023.** Vom elabora și instituționaliza standardele de modernizare a serviciilor publice, care va avea la bază designul centrat pe utilizator, mecanismul de evaluare a calității și reutilizarea infrastructurii de e-guvernare
2. **Deschiderea datelor guvernamentale** și oferirea lor în format open source publicului
3. **Crearea unei biblioteci virtuale comune** pentru tot sectorul public, cu suportul sectorului privat.

**

Ne exprimăm profunđa recunoștință zecilor de experți și specialiști din toate domeniile pentru ghidarea și sfaturile oferite, dar și cetățenilor care au trimis contribuții și sugestii, fără de care acest program electoral nu ar fi fost elaborat.